БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭН

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган.

№ 94 (4936)
Среда
Майн
8
1946 он
(Сэн 20 мүнгэн)

Хабарай тарилгын эгээл харюусалгатай үеэнь эхилбэ. Колхозууд ба МТС-үүдэй бүхы хүсэнүүд тарилгые хаһа соонь, эрхим шанартайгаар үнгэргэхэ хэрэгтэ зорюулагдаха ёһотой.

Түргэнөөр тариха, һайнаар тариха!

Бүхы орон соомнай тарилгын хүдэлмэринүүд дэлгэрээ. Колхозууд ба таряашадай ажахынууд апрелиин 30-да недондо жэлэйхидэ орходоо хэдэн миллион гектар ехээр тариһан байба.

Хабарай тарилгые жэшээтэ һайнаар үнгэргэхын түлөө социалистическэ мүрысөөн ехэхэн дэбжэлдэ түрөө. Мүрысөөндэ түрүүлэгшэдэй тоо үдэрһөө үдэр бүри олошорво. Шухала культурануудай тарилгые дүүргээд, түсэбһөө илүүр тарижа байһан районуудай тоо апрелиин һүүлшын табан хоног соо ехэхэнээр олошорбо. Украинын колхозууд түсэбһөө илүүр 300 мянга шахуу гектар тарина. Краснодарска хизаарай, Крымэй, Приморско хизаарай ба бусад олон колхозууд таряанай түсэбые үлүүлэн дүүргэбэ.

Сталинска табанжэлэй түрүүшын хабар хадаа манай газартаа таряалангай шэнэ дэбжэлтын хабар гэжэ олон тоото баримтанууд гэршэлэн хэлэнэ. Энэ дэбжэлтын тоолошогүй ехэ удхатанарынь манай ороной олон районуудта тэдэнэй дэлгэрһэн ябадал болоно. Кубаньһаа хэдэн олон мянган километр холо байһан Приморско хизаар тэрээнтэй зэргэлэн ябана. Урда Азиин хлопок таригшад бэшэ зүгэй районуудай колхозникуудтай зэргэлэн ябана. Тэдэнэр хлопчатнигай тарилгые дүүргээд, тарилгын хойноһоо харууһалха ябадалые эрхилжэ байна. Ороной олон таригшад недонло жэлэйхидээ хоёр дахин үлүүе таряад, тарилгын хүдэлмэринүүдэй ябадалые түргэдхэжэ үргэлжэлүүлнэ.

Хабарай тарилга дээрэ боложо байгаа үзэгдөө дуулдаагүй дэбжэлтэ юугээр тайлбарилагданаб? Юун түрүүндэ, тэрэ болбол колхозууд, МТС болон совхозуудай хабтар ехэ ба таһалгаряагүй бэлэдхэжэ байгаа хүсэнүүдые шэнэ Сталинска табанжэлэй хүдэлгэжэ эхилэн ябадалаар тайлбарилагдана. Хүдэлмэришэн анги ба интеллигенцитэй хамта колхозно таряашад болбол манай арадай бүхы ажабайдалай аша туһада зорюулагдаха дайшалхы программа болон гэжэ табанжэлэй түсэбые хүлеэн абаа. Тэрэ болбол таряалан дээрэ ами бэеэ хайрлангүй хүдэлмэрилжэ, «Коммунистическэ партиин түрүүтэй советскэ хүнүүд шэнэ табанжэлые имагтал дүүргэдхэхэ тэды бэшэ, харин үлүүлэн гүйсэдхэхын тулада хүсэ ба ажалаа гамнахагүй байһаниинь этигэжэ болоно» гэһэн нүхэр Сталинай Майн 1-эй приказ соо хэлэһэн үгые баталан харуулна.

Хабарай тарилга дээрэ түйлагдаһан түрүүшынгээ амжалтануудаар омгорхохо үндэһэ һууринууд колхозно таряашадта бии. Гэбэшье советскэ хүнүүдэй омгорхохо ябадал хадаа мэдээшэрхэхэ ба ажалаа амарха ябадалгай таарамжа ушар гэжэ байхагүй. Ехээр тариха хэрэгтэй байна. Хүдөө ажалай талаар шухала байһан олон районуудта хабарай тарилга эхилжэ байна. Тэдэндэ гол хадаалань үшөө ерээдүй байна. Тарилгын культурануудые таряад һүүлэн урда зүгэй районуудшье өөрынгөө хүсэл эрмэлзэлгые һуулгаха еһогүй. Саг хүлеэхэгүй — ямаршье культурануудые тариха эрхим болзорнууд үнгэржэ байна, районуудай хойноһоо олоншитын хүдэлһэнэй үе дүтэлжэ байна.

Ороной хабарай тарилгын эхилхэ үелэ оробо. Поволжье, Сибириин ба ороной бусад районуудай заха хизааргүй полинуудта тоотой үдэрнүүд ба табан-хоногууд соо тарилга хэхэ хэрэгтэй болоод байна. Энэ хадаа хүнгэн бэшэ зорилго гээшэ. Тэрэниие дүүргэлгэ ехэхэн хүсэ шадал эринэ. Гэбэшье тэрэ болбол амжалтатайгаар шиидхэгдэжэ шадагдаха байна. Бүхы бэрхэшээлнүүдые дабан гаража ба өөрынгөө полинуудта эрхим агротехническэ болзорнууд соо тарилга хэжэ шадаһан урда зүгэй олохон районуудай опыт энээниие юунһээшье үлүүгээр гэршэлнэ.

Зарим районуудта хабар орой эхилжэ байһаншье һаань, тарилгые түргэдхэхэ тухай еһото хэмжээнүүдые абаагүй байһан ябадалые тэмдэглэхэ шухала. Энэ болбол Куйбышевскэ, Чкаловска, Омско, Новосибирскэ ба Курганска областьнуудта хабаадана. Тэндэ тарилгын хүдэлмэринүүд угаа аалияр ябуулагдажа байна. Жэшээлхэдэ, апрелиин хахад багта таряалангай хүдэлмэринүүдые эхилэн Новосибирскэ область хабарай хахалалгын түсэбые миил 13 процент дүүргээ.

Хабарай эхиндэ сагай уларилай таарамжагүй байһан ушар зарим газарта тарилгын хүдэлмэринүүдые бэрхэтэй болгоо гэһэн ябадалда арсаха болоо һаа буруу байна. Гэбэшье хэдэн районуудта тарилгын темпын унжагайрһан ябадалай шалтагаан хадаа хүндэтэ шалтагаан болоногүй. Хараад үзэхэдэ, Чкаловска область майн 1-дэ түсэбэйнгөө 7 процентые таряад, хабарай тарилгые еһотоор захалаагүй байһан ябадалые таарамжатай гэжэ тоолохоор аал?

Зарим районуудта хабарай тарилгын ябасын хангалтагүй байһанай гол шалтагаан хадаа нэн түрүүндэ полевой хүдэлмэринүүдые хүтэлбэрилхэ ябадалда бии байһан дутагдалнуудаар тайлбарилагдана. Эгээн түрүүндэ, тарилгые дэлгэрүүлхэ ябадалые унжагайруулһанай эсэстэ сагаа гээһэн тухай хэлэгдэнэ гээшэ. Хоёрдохеор болоходо, мори унаагай хүсэнүүдые угаа дутуугаар хэрэглэһэн ба машинно-тракторна паркые угаа муугаар хэрэглэһэн тухай үгэ хэлэгдэнэ. Тарилгын амжалта болбол үлэр ба час бүхэниие зүбөөр хэрэглэжэ шадаһан. тракторнууд болон бусад машинануудай таһалгаряагүй хүдэлмэриие хангаһан ябадалһаа дулдыдаха тухай хэлэжэ үгэһэн урда зүгэй түрүү районуудай опылгэгдэжэ ябаа районуудай хүтэлбэрилэгшэд хараалаа абаагүй.

Ворошиловградска областиин колхозууд Украинын бусад хэлэн областьнуудай колхозууд шангиартын колосто тарилгые богонихон болзор соо үнгэргөө. Тэндэ тракторна бригадануудай хүдэлмэридэ тусхай анхарал табидаг юм. Тэрээнэй эсэстэ тракторнуудай миин байха ябадал недондо жэлэйхидэ орходоо ехэхэнээр хороһон байна. Троицко, Лисичанска, Евсугска ба Герасимовска МТС-үүд 15-хүсэгэй трактор бүхэнөөр суудхэ соо дунда зэргээр 8 гектар хүртэр элдүүрилнэ. Майн 1-дэ область дотор бүхы дээрээ тракторна парка нёдондо жэлдэ 87 мянган гектар элдүүрилһэнэй орондо, мүнөө 189 мянган гектар элдүүрилэнхэй байба. Энэ болбол бүхы культурануудай тарилгые илалгын һайндэр болтор гэхэ гү, али недондо жэлэйхидэ орходоо 30—35 хоног урид дүүргэхэ гэһэн зорилгые өөрынгөө урда табиха арга областиин колхозуудта олгоо. Кубаньда бі урда зүгэй бусад олон районуудаар тарилгые эмхидхэлгын ба тракторнуудые ашаглалгын хэрэг мүн иимэрхүү байна.

Омско областиин полинууд дээрэ онсо илгаатай юумэнүүд ажаглагдана. Тэндэ тарилгын хүдэлмэринүүдые дэлгэрүүлхэ тушаа хүлисэшэгүй һаад гаргаһан ба тракторна паркые хэрэглэхэ тухай еһото анхарал оролдолгоёо гаргаагүй байна. Тэрээнэй эсэстэ Марьяновска ба бусад олон МТС-үүдэй тракторнуудай зарим хубинь поли дээрээ хүрэнгүй байшоо. Областиин олон МТС-үүдээр трактор бүхэнэй үйлэдбэриин дунда зэргын бүтээсэ бага байна. Дурсагдагша Марьяновска МТС табан-хоног соо графигаар хараалагдаһанайнгаа миил табанай нэгэ хубиие элдүүрилээ. Марьяновска район полевой хүдэлмэринүүдэйнгээ темпын талаар недондо жэлэй хэмжээһээ ехэхэн дутуу байһан ябадалые гайхамаар бэшэ.

Оронои зүүн-урда зүгэй, зүүн зүгэй ба центрын районуудаар хабарай тарилгые бүхы хэмжээгээр түргэдхэхэ гээшэ ямаршье һаатабариие тэсэхэгүй хэрэг болоно. Тэрээнһээ ургасын хубизаяан айхабтар ехэ хэмжээгээр дулдыдаха байна. Тиихэдэ тэндэ ургаса болбол ехэ байжа болохо ба байхашье еһотой. Жэшээлхэдэ, зүүн-урда зүгтэ намарай ба хабарай үедэ саһа бороогой элбэгээр ороһоной эсэстэ үндэр ургасабахын түлөө имагта таатай зохид эрхэ байдал бии болоһониие хэлэһээ энээндэ үндэһэ һуури болохо байна. Шииг нойтые гамнаха, хабарай тарилгые эрхим болзорнууд соо хэхэ, намарай тарилгые борнойлхо ябадалые түргэнөөр дүүргэхэ ба тарилгын хойноһоо удаалуулан харууһалха ябадалые хангаха—гэһэн гансал юумэ эригдэнэ.

Гэбэшье гансал түргэнөөр тариха бэшэ, харин һайнаар тариха хэрэгтэй. Шанар, шанар ба шанар — гэһэниие мүнөө нэгэшье колхоз, совхоз болон МТС дотор мартажа болохогүй. Энэ жэлдэ тарилгын агротехникын хэмжээ ехэхэнээр дээшэлээ. Гэбэшье агротехническэ эрилтэнүүдэй юрын заабаринуудые эбдэһэн ябадал үсөөн бэшэ. Гүйхэнөөр хахалха, хахалалга тарилга хоерой хоорондо таһалдал гараха, үрһэ буруугаар тариха гэхэ мэтэ баримтанууд тухай Казахстанай, Киргизиин, Сибириин хэлэн районуудһаа ба бусад областьнууд болон республиканууд һаа мэдээсэнэд. Тарилга дээрэ голодоһо гаргаһан ябадал саг соогоо элирүүлэгдэжэ ба усадхагдажа байхаар хэрэгые табиха шухала. Мүнөө жэлэй хабар болбол хаахаанагүй үндэр агротехникын хабар болохо еһотой.

Шэнэ табанжэлэй түрүүшын жэлэй хабарай тарилгые жэшээтэ һайнаар үнгэргэхын түлөө тэмсэл халуун хаһа соогоо ябажа байна. Энэ болбол колхозно деревнидэ үзэгдөө дуулдаадүй патриотическа дэбжэлтын эрхэ байдалда үн гэржэ байна. Нүхэр Сталинай майн 1-эй приказаар зоригжоһон колхозно таряашад Сталинска табанжэлэй түсэбые бэелүүлхэ ябадалда өөрынгөө хубиигые оруулхаар шиидэһэнээ харуулна. Энэ болбол поли дээрэ шэн зоригтойгоор хүдэлмэрилжэ ба урьһаламжые эбтэй эмхитэйгээр захижа, шэнэ табанжэлые шуһа мяханайнгаа хэрэг гэжэ тоолоһоноо элирүүлэн харуулна. Үндэр ургасын түлөө гэмсэлэй амжалтатайгаар эсэслэн дүүргэгдэхэ байһан ябадал энээн дотор эли тодоор харагдана!

(„Правдын" майн 6-ай түрүү бэшэг).

Шэнэ илалта тээшэ зоригжуулһан приказ

ИВОЛГА. (Телефоноор ябтаба) ССР Союзай Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй Министр Советскэ Союзай Генералиссимус нүхэр И. В. Сталинай 1946 оной Майн 1-дэ зорюулжа гаргаһан түүхэтэ приказые аймагай колхозникууд шэнэ илалта тээшэ зоригжуулһан түүхэтэ документ гэжэ тоолоно. Тус аймагай колхозуудай тарянажалай бригаданууд болон малажалай фермэнүүд дээрэ хүдэлмэридэ эрэгтэй эмэгтэй колхозникуудай эдэбхитэй хабаадалгатайгаар митингнүүд боложо, тэрээн дээрэ агитаторнууд бурят-монгол ба ород хэлэн дээрэ тус приказ уншажа үгэнэ.

Гильбирын сомоной Кировэй нэрэмжэтэ колхозой тарянажалай хоёр бригаданууд членүүдэй нэгэдэһэн хамтын суглаан һаяхан боложо, энэ приказтай танилсаба. Эндэ үгэ хэлэһэн бригадир нүхэр Доржиев, мүн нүхэр Гомбоев болон бусад түүхэтэ приказай харюуда тарилгын хүдэлмэриие хаһа саг соонь эрхим һайн шанартайгаар үнгэргэжэ, үндэр һайн ургаса энэ жэлдэ туйлахабди гэһэн уялгануудые бүхы колхозникуудайнгаа үмэнэһөө абаад, мүнөө эрдэмтэй шангаар хүдэлмэрилжэ байна.

Ж. БУДАЕВ.

Түүхэтэ приказые шудална

Советскэ Союзай бүхы ажалшад энэ үдэрнүүдтэ хүхюун сэнгэлигээр ажаһуунад. ССР Союзай Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй Министр Советскэ Союзай Генералиссимус нүхэр Иосиф Виссарионович Сталинай бүхы оронуудай ажалшадай дайшалхы хүсэнүүдые хаража үзэхэ үдэр болохо—Майн Нэгэндэ зорюулһан түүхэтэ приказтай гүнзэгүйгөөр танилсажа, сталинска табанжэл соо хараалагдаһан агууехэ программаар манай арад омогорхоно. Манай Советскэ арад зон энэ түсэбые гансахан дүүргэхэ бэшэ, харин холо үлүүлэн дүүргэхээр зоригжонхой.

Улан-Удэ городой Заводской районой бүхы ажалшад Майн Нэгэнэй үдэртэ тус приказые радиогоор дамжуулхадань тэрэниие барандаа хүхюун баяртайгаар шагнаад, өөһэдынгөө дайшалхы хүсые харуулха демонстрацида эмхитэйгээр гараһан байгаа. Мүнөө эндэхи хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэ болон албахаагшад болбол энэ түүхэтэ приказые тунхаглаһан газетые гэр бүлэнэрэйнгөө дунда, коллективейнгээ членүүдэй дунда уншажа, тэрээнтэй гүнзэгыгөөр танилсанад. Энэ хэрэгтэнь партийна болон комсомольско организацинууд ехэхэн туһаламжа үзүүлнэ,— гэжэ партиин райкомой пропаганда ба агитациин таһагые даагша нүхэр Чубенко манай редакцида мэдүүлбэ.

Улан-Удэ городойхидой гайхамшагта эдибхи

Улан-Удэ городой эмхи зургаануудай, ажаүйлэдбэриин предприятинуудай коллективүүд 1946 оной майн 7-ой үдэрэй 12 часай байдалаар 7681 мянган түхэригтэ урьһаламжа захиһан байна. Энэ хадаа городой ажалшад һарынгаа салин хүлһэнэй фондын 120 процентдэ урьһаламжа захиһан болоно.

СССР-эй арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ урьһаламжа захилгые Улан-Удын хлебокомбинадай коллектив тон ехэ дэбжэлтэтэйгээр угтаа. Энэ коллектив хадаа 115.600 түхэригтэ урьһаламжа захиһан гэхэ гү, али һарын салин хүлһэнэй фондтой жэшэбэл 165 процентдэ урьһаламжа захиба.

Мүн тэрэшэлэн Радиоузелай, Союзунивермагай, Гүрэнэй театрын, «Труд» гэжэ инвалидуудай артелиин коллективүүд һарын салин хүлһэнэй фондтой жэшэбэл 164 процент хүртэр үлүүлэн СССР-эй арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ урьһаламжые захиһан байна.

ХАРХИС ФАШИСТНУУДЫЕ ИЛАЛСААД ХАРИЖА ГЭРТЭЭ ЕРЭЭБ. ЭСЭГЭ ОРОНДОО ТУҺАЛХАЯА ЭНЭ УРЬҺАЛАМЖА ЗАХЯАБ!

Гүрэнэй финансова хэблэлээр гаргагдаһан, уранзураашан А. Кокорекинэй зураһан плакат. (ТАСС-эй фотохронико).

УРЬҺАЛАМЖА ЗАХИЛГА ҮРГЭЛЖЭЛҺӨӨР

Манай республикын эрэгтэй эмэгтэй ажалшад угаа ехэ дэбжэлтэгэйтээр СССР-эй арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ зорилготойгоор гаргагдаһан урьһаламжые захижа байна. Үдэр ерэхэ тудам, час ерэхэ тудам урьһаламжа захигшадай тоо олошоржо, захиһан урьһаламжынь хэмжээ дээшэлжэ байха юм.

Жэшээлхэдэ, Кяхта городой ажалшад урьһаламжые гаргаха закониие ехэхэн дэбжэлтэтэйгээр угтаха зуураа, нэгэ суудхэ хахад соо энэ хүдэлмэриие дүүргэжэ, аймаг соогоо түрүү һуури эзэлбэ. Кяхтынхид хадаа гүрэндөө 1 миллион 500 мянган түхэриг урьһаар үгэһэн байна.

Бабушкин городой эрэгтэй эмэгтэй хүдэлмэришэд ба албахаагшад урьһаламжа гаргаха законой тунхаглагдаһанай үглөөдэрынь 700 мянган түхэригтэ захяа. Урьһаламжа захиха ябадал тэндэ үргэлжэлһөөр. Городок городой хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд ба албахаагшад арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба удам саашань хүгжөөхэ урьһаламжые 8 миллион 128 мянган түхэригтэ захижа абаад, хэдэ мянган түхэриг сэбэр мүнгөөр оруулаа.

Прибайкальска аймагай «Лесохимик» гэжэ олзобориилын артелиин коллективэй членүүд 12.125 түхэригтэ урьһаламжа захиһан байгаа һаа, тэрээнээ тэрэ дары сэбэр мүнгөөр оруулжа, советскэ патриотизмын хүсэ шадалые харуулба. 15-дахи түмэрзамай дистанциин Ганзуурина станциин түмэрзамайхид нэгэ һарынгаа салин хүлһэнтэ хүртэр захиба. Тэдэнэрэй һарын салин хүлһэнииинь 104.250 түхэриг болохо юм.

«Баргузинзолото» гэжэ алтанай приискын хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, албахаагшад ба аймагай ажалшад болбол шэнэ урьһаламжые миллион 340 мянган түхэригтэ захихатаяа хамта, ехэхэн хэмжээнэй мүнгэ сэбэрээр оруулаа. Мүнөө тус аймагта урьһаламжа захилга ба сэбэр мүнгөөр оруулха ябадал үргэлжэлжэ байна гэжэ Багдариноһоо манай редакцида мэдээсэбэ.

Урьһаламжа захиха талаар республика соогоо түрүү һуури эзэлһэн Ахын ба Курумканай аймагуудай колхозуудаар, ажаүйлэдбэриин предприятинуудаар болон эмхи зургаануудаар энэ шухала кампани урда мэгэ ажалшадай ехэхэн дэбжэлтэтэйгээр үнгэргэгдэжэ байна. Курумканайхид 331 мянган түхэриг сэбэр мүнгөөр оруулан хай.

Манай арюун нангин Эхэ ороной сэрэгэй ба экономическа хүсэ шадалые энээнэй урда тээхиһээ үшөө ехэ хүсэн шадалтай болгожо, коммунизмын һуури тогтоохо хэрэгтэ зорюулагдаһан гүрэнэй урьһаламжые республикын бүхы ажалшад угаа ехэ хүндэтэйгөөр угтажа, өөһэдынгөө нөөсэлые гүрэндөө урьһаар үгэхэ гэжэ хаа-хаанагүй хүсэнэд. Сэлэнгын аймагай эрэгтэй эмэгтэй колхозникууд бэшүүлһэн урьһаламжынгаа 80 процентынь урьһаламжа тараалгын түрүүшын үдэртэ үгэһэн байгаашье һаа, мүнөө сэбэр мүнгөөр оруулха ябадал үдэр ерэхэ тудам олошоржо байна.

Дээрэ хэлэгдэһэн баримтанууд юу харуулнаб? Энэ хадаа советскэ арадай өөрынгөө Эхэ орондо, Коммунистическэ большевигүүдэй партида, советскэ правительстводо болон агууехэ вождь нүхэр Сталиндаа инаг дуратай байһаниинь эли тодоор гэршэлнэ. Арадуудай агууехэ вождь нүхэр И. В. Сталинай сэсэмэргэн хүтэлбэри доро советскэ хүнүүд хүн түрэлхитэнэй түүхэ домогто үзэгдөөгүй илалтануудые түйлаһан байна. Энэ хүтэлбэри доро өөһэдынгөө ажахые һэргээхэ ба хүгжөөхэ талаар өөрынгөө арюун нангин Эхэ орон соо коммунистическэ общество байгуулха талаар агууехэ илалтануудые түйлаха байһамнай элитэ.

Урьһаламжые эмхитэй гуримтайгаар захижа, советскэ ажалшад большевистскэ партиин ба агууехэ Сталинаа тойрон жагсажа, социалистическэ байгуулалтые бүхэжүүлхын тулада үнэн зүрхэнһөөн энэ табанжэл соо хүдэлмэрилхэ байха гэжэ советскэ хүн бүхэн хатуу шангаар этигэн найдана.

Г. БАДМАЕВ.

Пионерскэ лагерьнуудта хоер миллион үхибүүд гарахань

Профсоюзна организацинууд болбол пионерскэ лагерьнуудые нээхын тула ехэ оролдолготойгоор түхеэрэжэ байна. Мүнөө зун 1.997400 үхибүүд амаралта ба эмшэлүүлхэ юм. Тэдээнһээ хүдэлмэришэд ба албахаагшадай, мүн түрэшэлэн дайн сэрэгтэ алуулһан Улаан Армиин сэрэгшэдэй 300 мянган үхибүүд санаторно тусхай пионерскэ лагерьнуудта 40 хоногто амархаар эльгээгдэхэнь. Юрэнхы тусхай лагерьнуудта гурбан недели соо амарха байна. Бүхы орон соо хамтадаа хоёр-гурба хадаа һэльбэлгэтэйгээр табан мянган пионерскэ лагерьнууд хүдэлмэрилхэ байна.

Нёдондо 250 мянган гэхэ гү, али мүнөөшэ жэлэйхиһээ 1,5 дахин олон үхибүүд амаралта ба эмнэлгэ үгтэхэ байна. Москваһаа 207 мянган, Ленинградһаа ба областьһоо—83 мянган, Свердловскһоо ба областьһоо—95 мянган үхибүүд лагерьнуудта гараха байна. Нүүрһэнэй ба нефтиин ажаүйлэдбэридэ, металлургическа ба машино-бүтээлгын предприятинуудта, түмэр харгын транспортда хүдэлмэрилэг хүдэлмэришэдэй үхибүүд олон путевконуудые абаха байна.

ВЦСПС хадаа үхибүүдые угтажа абахаар пионерскэ лагерьнуудые өөрын сагта бэлэн болгохые профсоюзна организацинуудта даалгаба. Мүнөө үедэ лагерьнуудай начальнигууд ба вожатануудта семинар эмхидхэгдэжэ байна. Түрүүшын үхибүүд июниин 1-дэ лагерьта гараха юм.

(ТАСС).

Приморско хизаарта олзобориин кооперацинуудай хүгжэлтэ

МОСКВА. РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи олзобориин кооперацинуудай управлени болбол Приморско хизаарай артельнүүдтэ үргэн хэрэгсэлэй эд товарнуудай үйлэдбэрилгые үргэдхэхэ гэжэ шиидхэбэ.

Владивостогой „Кунгас" ба „Красный Бондорь" гэжэ артельнүүд энэ жэлэй хоёрдохи кварталда мебельнүүдые үйлэдбэрилгые һэргээн бодхоохо ба жэлэй эсэс хүртэр 1 миллион түхэригэй эд бараа хэжэ гаргаха. „Примшвей" гэжэ кооперациин артельнүүдтэ трикотажна зүйлнүүдые хэхые дурадхагдаа. Владивосток ба Ворошилов городуудта хадхамал хэтэй эд бүдые гаргадаг болохо. Мүнөө жэлэй дүрбэдэхи кварталда, жэлдээ 440 мянган паар валенкануудые хэдэг фабрика баригдаха байна.

(ТАСС).

МЯХАНАЙ КОМБИНАДАЙ КОЛЛЕКТИВЭЙ АМЖАЛТАНУУД

Эсэгэ ороноо хамгаалгын агууехэ дайнай жэлнүүдтэ Улан-Удын мяханай комбинадай коллектив жэшээтэ һайнаар хүдэлмэрилһэнэйнгөө түлөө СССР-эй мяха-һүнэй ажаүйлэдбэриин Министерствын ба ВЦСПС-эй тогтоомжоор Гүрэнэй Оборонын Комитедэй Улаан тугые саг үргэлжэ хадагалха хүндэтэ эрхэ олоһон байна. Мүн тэрэшэлэн мяханай комбинадай коллектив болбол ССР Союзай мяха-һүнэй ажаүйлэдбэриин Министерствын ба ВЦСПС-эй грамотаар шагнагдаа.

Энээнтэй дашарамдуулан ССР Союзай мяханай ба һүнэй ажаүйлэдбэриин Министр нүхэр Смирнов гэгшэ Улан-Удын мяханай комбинадай директор нүхэр Сарбаевай нэрэ дээрэ амаршалгын телеграмма эльгээгээ. Энэ телеграмма соо иигэжэ хэлэгдэнэ:

«Комбинадай хүдэлмэришэд, хүтэлбэрилэгшэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд ба албахаагшадые дээдэ шагнал абаһантайтнай дашарамдуулан амаршалнаб.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын агууехэ дайнай жэлнүүдтэ шэн габьяатайгаар хүдэлмэрилһэнэйтнай түлөө комбинадай бүхы коллективтэ баясхалан хүргэнэб. Улан-Удын мяханай комбинадай коллектив энхэ амгалан сагай арадай ажахын хүгжэлтын үедэ социалистическэ мүрысөөе улам саашадань үргэнөөр дэлгэрүүлһэнэй үндэһэ һуури дээрэ большевистскэ партиин сэсэмэргэн хүтэлбэри доро шэнэ сталинска табанжэлэй түсэбые саг болзорһоонь урид дүүргэхэ ябадалые хангаха ба өөһэдынгөө хүдэлмэридэ үшөө эрхим амжалтануудые түйлаха, гаргадаг продукцинангаа тоое дээшэлүүлхэ ба шанарые һайжаруулха байна гэжэ хатуугаар найданаб.

Саашанхи ажал хүдэлмэри дээрэ улам һайн амжалтануудые түйлахыетнай хүсэнэб».

Улан-Удын мяханай комбинадай коллектив болбол ССР Союзай мяханай ба һүнэй ажаүйлэдбэриин Министр нүхэр Смирновой амаршалгын телеграмма абажа, энээндэ зоригжон саашанхи ажал хүдэлмэрээ улам ехээр һайжаруулхын түлөө бодото уялгануудые абаһан байна. Тус комбинат болбол дүрбэдэхи Сталинска табанжэлэй түрүүшын жэлэй дүрбэн һарын түсэбые апрелиин 25-ай үдэр 126.4 процент гүйсэдхөө. Мүнөө советскэ арадай түгэс Илалтын үдэрые үйлэдбэриин жэшээтэ һайн амжалтануудаар угтан ерэбэ.

ТАРИЛГЫЕ ХАҺА СООНЬ, ЭРХИМ ШАНАРТАЙГААР ҮНГЭРГЭЕ!

Колхозницуудай мүрысөөн

Кагановичын нэрэмжэтэ колхозой поли дээгүүр тарилгын хүдэлмэри эршэтэйгээр үнгэргэгдэжэ байна. Тарилгада ябагшад үнд р бүгээсэ, эрхим шанар туйлажа, полевой хүдэлмэриие агротехническэ эрхим болзорнуудта дүүргэхын түлөө социалистическэ мүрысөөндэ баяандаа оронхой. Түрүүшын үдэрһөө хойшо поли дээрэ һайн жэшээ харуулжа ябаһан колхозницууд социалистическэ мүрысөөндэ хэмэгые илажа ябанад. Жэшээлхэдэ, плугшад Д. Норбоев, Г. Банзаракцаев, Д. Доржиева гэгшэд үдэрэйнгөө нормонуудые саг үргэлжэ һайн шанартайгаар үлүүлэн дүүргэдэг байна. Тэрэшэлэн сорнойшод Б. Дабаева Д. Будаева ба бусад үдэрэйнгөө даалгабаринуудые ходо үлүүлэн дүүргэнэ.

Колхозницуудай дунда дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөнэй дүнгүүд саг соогоо гаргагдажа, дамшалхы хуудаһан болон ханын газетэнүүдтэ толилогдодог юм. Мүн тарилгада ябагшадай дунда лекци ба хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэдэг байна.

Зэдэ. **Д. СЕМЁНОВ.**

Түрүү трактористнууд түхэреэн сүүдхэ соо хүдэлмэрилнэ

Тракторна хүдэлмэринүүдэй хабарай түсэбые эрхим шанартайгаар дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхын түлөө оролдожо байһан Окино-Ключевскэ МТС-эй түрүү бригаданууд тарилгада ороһонһоо хойшо трактор машинануудаа түхэреэн сүүдхэ соо хүдэлмэрилүүлжэ байха юм.

Нүхэд Мельников, Разуваев гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг тракторна бригаданууд мүнөө үедэ МТС соо илажа түрүү зэргэдэ ябана. Тэдэ бригаданууд й трактористнууд тракторнуудай хойноһоо техническэ харууһалга зүбөөр хэжэ машинануудаа таһалгаряагүйгөөр хүдэлмэрилүүлнэ.

МТС-эй түрүү трактористнууд Куренкова, Поляков гэгшэд ЧТЗ трактораар түхэреэн сүүдхэ соо хүдэлмэрилхэ зуураа, халаанайнгаа нормые тус бүридөө 120-130 процент хүртэр дүүргэнэд.

Гэбэшье, Окино-Ключевскэ МТС-эй бүхы бригада болон трактористнууд эдээн шэнги имагта эдибхитэйгээр хүдэлмэрилэнгүй, машинануудаа хэдэ хэдэн үдэрөөр миин байлгажа, үнэтэ сагаа баранa. Тиимэ гээгдэнги бригаданууд трактористнууд трактор машинануудай хойноһоо техническэ харууһа хүсэд һайнаар хэдэггүй байха юм. Имагтал энэ шалтагаан дээрэһээ зарим тракторнуудынь полевой хүдэлмэриин түрүүшын үдэрһөө хойшо абдаржа миин байба.

Трактор машинануудые түхэреэн сүүдхэ соо жолоодожо социалистическэ мүрысөөндэ түрүүлжэ ябагшадһаа үльгэр жэшээ абаха гэшэ Окино-Ключевскэ МТС-эй гээгдэнги тракторист бүхэнэй арюун уялгань болоно.

Б. ЦЫРЕНОВА.

Залуу плугшад жэшээ харуулна

Газар хахалагшад залуушуулай республиканска социалистическэ мүрысөөнэй дэлгэрһэнһээ хойшо хэдэн олон залуушуул жэшээтээр ажалладаг болобо. Курумканай аймагай колхозуудаар 112 залуу плугшад хүдэлмэрилдэг юм. Бүхэреспубликанска социалистическэ мүрысөөндэ оролсоһон тэдэ залуушуулай олонхидынь үдэрэлнгөө нормонуудые саг үргэлжэ үлүүлэн дүүргэдэг байна.

Калининай нэрэмжэтэ колхозой плугшан Надмитова, Молотовой нэрэмжэтэ колхозой плугшан Бухаев гэгшэд аймаг соохи залуушуулай мүрысөөндэ түрүү һууринуудые эзэлжэ ябанхай.

Түнхэнэй аймагта 196 залуу плугшад мүрысэнхэй юм. „Коминтерн" колхозой залуушуул Михаил Усольцев, Павел Сороковиков, Александр Сороковиков гэгшэд һэлнай үдэр бүри 1,20 гектар хахалжа, үдэрэйн өө нормонуудые нилээдгүй үлүүлэн дүүргэдэг болобо.

Буденнын нэрэмжэтэ колхозой залуу плугшадай дундаһа Иннокентий Усольцев, Александр Шелехов, Николай Шелехов, Михаил Томилов гэгшэд түрүү ажалаараа түгэр шалгарна. Тэрэшэлэн тус аймагай ондоошье колхозуудай залуу плугшад социалистическэ мүрысөөнэй эршэ доро ажаллан, үйлэд эриин бүтээсые нилээдгүй дээшэлүүлжэ байха юм.

М. БАВЫРИНА.

Хүдэлмэришэ моридые һайнаар харууһална

Хабарай тарилгые хаһа сооньһайн шанартайгаар шиидхэхэ ябадалда мори унаа гол үүргэ дүүргэдэг байна гэжэ хүсэд ойлгоһон Зэдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой тарянажалай гурбадахи бригадын моришон нүхэр Барбуев тарилгые угтуулан хүдэлмэришэ моридые таргалуулжа шадаһан байна. Тэрэн йаша р. дурсаг агша бригадын 40 моридой полевой хүдэлмэридэ һалгүйгөөр ябажа байха юм.

Түрүү моришон нүхэр Барбуев хүдэлмэришэ моридые зоотехническэ зааабариин ёһоор харууһалан, саг сооньэдеэлүүлдэг, уһалдаг, мүн ветеринарна хүдэлмэрилэгшэдтэ моридоо үзүүлжэ бэеынь элүүр энхые шалгуулдаг байна. Үбэлэй үедэ атуу моридой харууһалгые нүхэр Барбуев үлэмжэ оролдосотойгоор үнгэргэжэ эн байха юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Баунтын аймагай Пипикандахи алта малтагшадай магазин.
О. Зенкиин фото.

МТС-үүдэй МҮРЫСӨӨН

Тракторна хүдэлмэриин жэлэй түсэбэй дүүргэлтэ тухай БМАССР-эй Газартаряалангай Министерствын мэдээн

1946 оной майн 1

МТС-үүд	Дүүргэлтэнь (процентээр)	Нэгэ условно трактораар элүүрилһэниинь (гектараар)
Сухын	26,9	62,3
Бургалтайн	25,6	59,8
Ехэ-Кударын	23,2	50,6
Саянтын	22,1	49,7
Жиримскэ	19,7	32,3
Торнин	19,6	28,6
Курбын	19,5	40,4
Сэлэнгын	19,5	42,8
Хэжэнгын	17,4	31,5
Кабанскын	16,5	31,1
Түнхэнэй	16,1	26,4
Иволгын	15,5	33,3
Хонхолойн	15,1	27,4
Суугын	15,7	28,4
Үшөөтэйн	14,6	27,4
Хориин	14,3	23,5
Баргажанай	14,2	21,0
Кыренскэ	14,2	40,1
Бичурын	14,0	29,2
Үдын	13,8	24,8
Тарбагатайн	13,4	26,6
Ново-Брянска	13,3	24,8
Итанцын	13,1	18,3
Закаменай	13,0	20,6
Чесанын	12,9	17,6
Хамнигадайн	12,9	30,0
Ехэ-Куналейн	12,1	24,9
Гашейн	1 .2	24,2
Кяхтын	12,1	23,6
Тимлюйскэ	11,0	18,8
Бага-Куналейн	10,2	20,8
Селендумын	8,7	6,9
Сагаан-Усанай	5,7	8,2
Окино-Ключевскэ	4,8	6,4
Эгэтын	2,2	4,9
Кунтунска	—	—
Хамта	14,2	26,7

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Үндэр ургасын түлөө коммунистнуудай тэмсэл

Дүрбэдэхи Сталинска табанжалэй түрүүшын хабарай тарилгые жэшээтэ һайнаар үнгэргэхын түлөө Торнин аймагай Доодо-Бургалтайн сельсоведэй Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой дэргэдэхи партийна эхин организациин (секретаринь нүхэр С. Бадмаев) коммунистнууд хамаг бүхы хүсэ шадалаа табиһан байха юм.

Парти ба правительствын хабарай тарилгые тон һайн эмхи гуримтайгаар, тон һайн шанартайгаар үнгэргэхын хойноһоо бүхы анхаралаа табижа байһаниинь мэдэһэн эндэхи партийна эхин организаци болбол аяар үбэлһөө эхилээд, тарилгын зэр зэмсэг бэлэдхэхэ, унаа моридые шэлэжэ амаруулха, үбэлэй агротехническэ хэмжээ-ябуулгануудые дүүрэн бэлэдхэхэ, хабарай хүдэлмэриин түсэбые нарин нягтаар зохёожо, хүн бүхэнэй анхаралда хүргэхэ, шэнэ табанжэлэй түсэбые шанартай һайнаар ойлгуулха гэхэ мэтын артелиин али бүхы ажал ябуулгада өөрынгөө хүтэлбэрилхы ба зоригжуулхы үүргые дүүргэжэ, колхозно байгуулалтын саашалаа хүгжэхэ ябадалда хүсэтэ нүлөө үгэһэн аша үрөөр Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозойхид хабарай тарилгада бэлэдхэлые хаһа саг сооньэрхим шанартайгаар дүүргэһэн байгаа.

Тарилгын урда тээхи газарай элдүүрилгэдэ ороходоо, эндэхи партийна организаци болбол өөһэдынгөө коммунистнуудай ба комсомолецуудайнгаа гол хүсые тарян ажалай бригаданууд дээрэ тон зүбөөр хубаарилан табиһан юм.

Ажалай үндэр бүтээсэнүүдые туйлаха хэрэгтэ эндэхи коммунистнууд ба комсомолецууд тарилгын түрүүшын үдэрһөө эхилээд, колхозницуудта большевистскэ жэшээ харуулжа эхилээ. Жэшээлхэдэ, ВКП(б)-гэй член нүхэр Бадмаев тарян ажалай бригадираар хүдэлмэрилнэ. Энэ нүхэрэй бригадынхид үндэр бүтээсэ ба эрхим шанар туйладагаараа бусад бригаданууд соогоо онсо илгардаг байха юм. Мүн коммунистнууд нүхэд Д. Лубсанова, Д. Гармаева, Л. Мухолзоев гэгшэд үдэрэйнгөө даалгабариие 100—130 процент дүүргэжэ, партийнабэшэ хүнүүдтэ түрүү хүдэлмэриин үльгэр жэшээ харуулна.

Эдэнэр социалистическэ мүрысөөнэй долгиие полевой бригада ба звенонуудай дунда үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, ажалай үндэр бүтээсые туйлажа, стахановецуудай тоое үдэрһөө үдэр бүри олошоруулха тушаа өөһэдынгөө гол анхаралые хандуулһан ябадалһаа эндэхид Майн урда тээхи социалистическэ мүрысөөндэ үргэн далайсатайгаар орожо хүн бүхэн уялгануудые абажа, полевой хүдэлмэриие богони болзор соо эрхим шанартайгаар дүүргэхэ гэжэ Дээдэ-Бургалтайн сомоной Сахьяновагай нэрэмжэтэ колхозой членүүдые социалистическэ мүрысөөндэ урпһан байна.

Мүн тэрэшэлэн социалистическэ мүрысөөндэ ороходоо абаһан уялгануудаа хэрэзэргээр дүүргэжэ байһыень үдэр бүри шалгажа үзөөд, мүрысөөнэй самбар дээрэ тэмдэглэдэг зантай.

Эндэхи коммунистнууд ба комсомолецууд өөһэдыгөө хүдэлмэриие энээгээрээ хизаарлаагүй, харин бусад колхозницуудай дунда партийна политическэ ба агитационно-ойлгуулламжын хүдэлмэри... үргэнөөр дэлгэрүүлһэн байха юм. Түб... хын түрүүндэ, полевой стануud дээр... улаан булан болон газетнэ витри... эмхидхээд, мүнөө тэндэ 10 гайгалны... хуудаһанууд, 3 ханын газетэнүүд гар... гагдаад байна. Мүн эдэнэрэй түсэлэр... нүүдэл библиотекэнүүд эмхидхэгдэжэ... тарилгада ябагшад хүдэлмэриин һүүлд... ном дэбтэр ба шэнэ газетэнүүдые унша... ха аргаболомжотой болоо.

Тэрээнһээ гадна, бригада болон звено бүхэндэ агитаторнуудай хүсэн зүбөө... хубаарилжа табигдаһан байна. Эдэн... тарилгада ороһон үдэрһөө эхилээд шэн... табанжэлэй түсэбтэй танилсуулха хү... дэлмэриие эршэмтэйгээр ябуулжа, ... хууляар хэдэн дахин хөөрэлдөөнүүд... ба элидхэлнүүдые үнгэргэбэд. Мүн һур... гуулиин багшанарһаа ба һургагшадһаа... бүридэһэн агитбригада эмхидхэгдэ... эдэнэр газетэ уншаха ба наада зүжэ... табиха талаар бага бэшэ хүдэлмэри хэ... эхилбэ. Илангаяа Доодо-Бургалтайн ...гуйсэд бэшэ дунда һургуулиин багшанар Шулунова, Ралнаева ба Бадмаев гэгшэд энэ хүдэлмэридэ тон эдибхитэйгээр х... баадалсана.

Хабарай тарилгые хаһа саг сооньб... агротехническэ богонихон болзор... үнгэргэхэ тушаа эндэхи партийна орга... низациин коммунистнуудай бүхы хү... шадалаа хандуулһан ябадал бусад ком... мунистнуудта үльгэр жэшээ болохо ю... нэ бэзэ.

Е. ГОМБОЕВА,
ВКП(б)-гэй Торнин айкомой инструктор.

КОММУНИСТНУУД ТҮРҮҮ ЗЭРГЭДЭ ЯБАНА

СССР-эй Верховно Советэй хоёрдохи зарлалгын нэгэдэхи сессеэр баталагдаһан Советскэ Союзай арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ тухай түүхэтэ хуулитай танилсаһан Улан-Удын сэмбэ нэхэхэ фабрикын партийна эхин организациин коммунистнууд агууехэ Илалтын үдэрэй хүндэлэлдэ зорюулжа стахановскэ вахтада жагсажа, ажалай үндэр бүтээсэнүүдые туйлана.

Модошо дархан, залуу коммунист нүхэр Данзан Ганзунович Жугдуров болбол фабрикын барилгын хүдэлмэри дээрэ ерэһээр оройдоо 4 һара болоо. Тиин, энэ туршада энэ нүхэр даалгабарита нормоёо саг үргэлжэ үлүүлэн дүүргэһэн байгаа. Жэнвэрь, февраль, март болон апрель һарынгаа түсэбые 200 процент дүүргэхэһээ гадна, май һарын түрүүшын үдэрнүүдтэ урда мэтэ үндэр бүтээсэнүүдые харуулжа, Илалтын үдэрые угтажа байна. Нүхэр Жугдуров болбол өөрынгөө баян дүй дуршалые коллективэйнгээ бүхы дархашуулда үгэхэ гэжэ эрмэлзэхэтээ хамта, ажалай ба гүрэнэй жаяг заршамые нэгэшье хазагайруулангүй ябана. Илалтын үдэрэй хүндэлэлдэ Сталинска вахтада жагсаһан монтажна управлениин слесарь, коммунист нүхэр М. И. Васильченко гэгшэ коллективэйнгээ членүүдэй дунда агитационно-ойлгууламжын хүдэлмэриие үргэнөөр эрхилнэ. Ленин—Сталинай партиин членэй нэрые хүндэтэйгөөр бэелүүлнэ. Энэ нүхэр хадаа Эсэгэ оронои хамгаалгын дайнай фронтнууд дээрэ айхые мэдэнгүйгөөр тэмсэжэ, правительственна хоёр шагналда хүртэһэн байгаа. Тэрээнтэй хамта хүдэлмэрилдэг коммунист нүхэр Липко гэгшэ үйлэдбэриингөө даалгабариие 130 процентһээ доошо бэшэ дүүргэдэг болоо.

3 орденто, фронтовик-коммунист нүхэр И. И. Михалёв болбол токарёор хүдэлмэрилхэ зуураа, ажалай үндэр бүтээсэ саг үргэлжэ харуулна. ВКП(б)-гэй историие шудалха кружогто эдибхитэйгээр ябажа өөрынгөө идейно-политическэ бэлэдхэл дээшэлүүлһэнэйнгээ ашаар коллективэйнгээ членүүдэй дунда табанжалэй тү... эдибхитэйгээр ойлгуулна.

Партиин членэй кандидат бригадир... молошод мүрысөөндэ ороходоо абаһан уя... ганудаа һараһаа һара бүхэндэ 130... процент дүүргэжэ, коллектив соогоо тү... рүү хүнүүд болонхой. Мүн коммунист... нүхэр Черных гэгшын хүтэлбэридэг м... до отологшодой бригадын членүүд а... лай жаяг заршамые сахиха талаар бол... шевистскэ жэшээ харуулхаһаа гадна, ... ни үдэрые мэдэнгүйгөөр хүдэлмэрил... фабрикадаа шухала хэрэгтэй барили... модо таһалгаряагүйгөөр үгэнэ.

Манай партийна эхин организаци... коммунистнууд СССР-эй арадай ажа... һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ түү... түүхэтэ хуулиие гансахан өөһэдөө ... далаад хүдэлмэрээ хизаарланагүй, хар... коллективэйнгээ бүхы членүүдэй дун... гүнзэгыгөөр ойлгуулжа байха юм.

А. САМПИЛОВА, Сэмбэ нэхэхэ ф... **рикын партийна эхин организаци... секретарь.**

Агитаторнууд түүхэтэ хуулиие ажалшадта ойлгуулна

Сэлэнгын аймагай Доодо—Бухэнэй сельсоведэй Кировой нэрэмжэтэ колхозой партийна эхин организациин агитаторнууд „1946—1950 онуудта СССР-эй арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ табанжалэй түсэб тухай хуулиие" колхозницуудта гүнзэгыгөөр ойлгуулна.

Эрхим агитаторнууд С. Будаева, Д. Базаржапова гэгшэд колхозой центрһээ холо газарта малай фермэнүүд дээрэ ажаһуудаг эрэгтэй эмэгтэй колхозницуудта энэ хуулиие тунхаглаһан газетэнүүдые уншажа үгэхэһөө гадна, нүхэр Сталинай түүхэтэ үгэ ба Приказые ажалшадта эдибхитэйгээр ойлгуулна. Тэрэшэлэн ВКП(б)-гэй аймкомой лекторнууд болон бусад харюусалгатай хүдэлмэрилэгшэд тус колхозой хамтын суглаан дээрэ хэдэн дахин элидхэл энэ асуудалаар хэжэ колхозницуудые һонирхуулба.

Сталинска табанжэл соо хараалагдаһан программануудые гансахан дүүргэхэ бэшэ, мүн үлүүлэн дүүргэхэ гэһэн хүсэлэнтэйгээр эндэхи колхозницууд социалистическэ поли дээрэ эршэмтэй шангаар хүдэлмэрилжэ, сэрэгэй һүүлдэхи түрүүшын хабарай тарилгые графигай ёһоор үнгэргэжэ байха юм.

Лубсан РИНЧИНО.

Тарилгые жэшээтэ һайнаар үнгэргэе!

Б. САВЕЛЬЕВ,
СССР-эй газартаряалангай Министрын орлогшо

1946 оной хабарай тарилга хадаа шэнэ Сталинска табанжэлдэ колхозно таряашад ба газартаряалангай органуудай бүхы оронойнгоо урда, парти ба правительствын урда бариха түрүүшын шалгалта болоно гэшэ. Энэ шалгалтые барижа гараха ябадал хадаа хүдөө ажахын саашанхи ургалтын ба хүгжэлтын түлөө, тэрэнэй урда табигдаһан зорилгонуудые бэелүүлхын түлөө ушар байдалнуудые байгуулха ябадал болоно.

Манай орон хадаа гурбан Сталинска табанжэлнүүдэй жэлнүүдтэ орооһо тарянай талаар зорилгонуудаа амжалтатайгаар шиидхэһэн байна. Дайнай урда тээ орооһо тарянай валова суглуулга жэлдээ 7 миллиард пүүдһээ дээшэ болоһон байгаа, техническэ культуранууд үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэһэн юм. Парти ба правительство хадаа ажалша таряашадта тэдэнэй социалистическэ колхозно замда шангa шадалтай ба культурна ажабайдалай замда ороходоонь туһалхын тула бүхы болохо юумэнүүдые хэдэг байгаа. Хүдөө ажахын туйлаһан амжалтанууд хадаа энэ политикын аша үрэнь болоно, колхозно байгуулалтын илаһаниие гэршэлнэ. Дайнай урда тээ орон дотор 7 мянгаһаа үлүүтэй машинно-тракторна станцинууд тоологдожо байгаа. Тэдэнэр хадаа колхозуудта ниитынгээ ажахые бэхижүүлхэдэнь, үндэр ургаса туйлахадань, мүнөө үеын агрономическа наукын туйлалтануудые хэрэглэхэдэнь туһалдаг байгаа. Дайнай үдэрнүүдтэ социалистическэ хүдөө ажал шэрүүн хатуу шалгалтануудые нэрэтэй түрэтэйгөөр барижа гараа; колхозууд хадаа Улаан Армиие ба бүхы оронои эдеэ хоолоор, ажаүйлэдбэриие—түүхэй эдээр таһалгаряагүйгөөр хангажа байгаа. Олон түрүү колхозууд эдэ хүндэ жэлнүүдтэшье хүдөө ажахын продукциин валова суглуулгые дээшэлүүлжэ, сэрэгэй урда тээхи хэмжээе үлүүлэн гаража шадаа.

Немецко-фашистска булимтаргшад манай оронои хүдөө ажахыда ехэхэн хохидол ушаруулһан байна. Тэдэнэр украиныи, Кубаниин ба Доной, Крымэй, Белоруссиин ба бусад районуудай сэсэглэг байгаа олон тосхонуудые хооһоруулһан, тэдэнхи машино-тракторна станцинуудые үгы хэһэн, тэндэхи колхозууд ба совхозуудые һандаргаһан байха юм.

Советскэ хүнүүд хадаа эзэмдэгшэдһээ сүлөөлэгдэһэн районуудые дайн сэрэгэй үдэрнүүдтэ шэнээр хүгжүүлжэ эхилээ. Мүнөө дайсаниие илаһанай һүүлдэ манай арад болбол энэ хүдэлмэриие үшөө ехэ эдибхи зоригтойгоор үргэлжэлүүлжэ байна. Манай Эхэ оронои урда хүгжэлтын гайхамшагта ехэ перспективэнүүдые нээһэн шэнэ табанжэлэй түсэб хадаа хүдэлмэришэд, тарлашад, интеллигенциие шэнэ шэнэ геройческа хэрэгүүдтэ зоригжуулна. Богонихон болзор соо эдэнэр гансал дайнай хүндэ хүшэр хойшолонгуудые усадхаха бэшэ, гансал ажаүйлэдбэриин ба хүдөө ажахын сэрэгэй урда тээхи хэмжээе һэргээн бодхоохо бэшэ, харин энэ хэмжээе нилээд ехээр үлүүлэн гараха ёһотой. Табанжэлэй эсэстэ жэл бүридөө гектар бүриһөө дунда зэргээр 12 центнер орооһо ургуулжа, 127 миллион тонно орооһо таряа хуряахые туйлаха ёһотойбди. Тарилгын талмай ба бусад культуранудай ургаса ехэ болохо ябадал хадаа шэнэ Сталинска табанжэлэй шухала зорилгонуудай нэгэниинь хэрэгтэй. Энээниие имагтал газартаряалангай культурые дээшэлүүлһэнэй, агрономическа наукын туйлалтануудые үргэнөөр ашаглаһанай үндэһэн дээрэ туйлажа болохо. Имагтал тиимэһээ энэ жэлэй хабарай тарилгые амжалтатайгаар үнгэргэхэ зорилго хадаа илангаяа ехэ удхашанартай байна. Мүнөө орон дотор полевой хүдэлмэринүүд үргэнөөр дэлгэрээ. Урда зүгэй, Дунда Азиин ба Закавказьеын районуудай хойноһоо Поволжьеын ба СССР-эй центральна зонын колхозууд тарилгада нииттээрээ оробо, Сибириин колхозницууд полидоо гараа.

Мүнөө жэлдэ хабарай тарилга нилээд үндэр хэмжээндэ үнгэргэгдэжэ байна. Одесскэ, Винницкэ ба Украинын бусад хэдэн районууд, Крым, Краснодарска хизаар, Молдавска ССР ба оронои бусад олон районууд залаата культуранудай тарилгые дүүргээ. Апрелиин 20-до колхозууд ба тарияашадай ажахынууд нёдондо жэлэй энэ үдэртэй сасуулбал 4 миллион 400 мянган гектар ехээр тараад байна. Мүн техническэ культуранудай тарилга амжалтатайгаар үнгэргэгдэнэ. Хлопок хадаа нёдондо жэлэйхиһээ 426 мянга гектараар, сахарна свекло—237 мянган гектараар, наран сэсэг—422 мянган гектараар ехээр таригдаад байна. Тиигэбэшье түрүүшын эдэ амжалтанууд хадаа битэнэй һанаашагнай амаруулха ёһогүй. Тарилгын үедэ нилээд дутуу хүнданууд элирүүлэгдээ, тэдэниие усадхахын түлөө мүнөө бүхы хүсөө элсүүлхэ хэрэгтэй. Ставропольско хизаарай колхозницууд мүнөө жэлдэ залаата культуранудай тарилгын түсэбые Кубаниин колхозуудта орхоод нилээд удаанаар дүүргэжэ байна. Иимэ гээгдэл хадаа полевой хүдэлмэринүүдые эмхидхэлгын дутуунууд һаа болоно гэшэ. Сталинградска ба илангаяа Саратовска областьнуудта полевой хүдэлмэринүүд удаанаар дэлгэрүүлэгдэнэ. Эндэхи колхозууд болбол тарилгын ябасые эрид түргэдхэхын ба полевой хүдэлмэринүүдэй шанарые дээшэлүүлхын түлөө шухала хэрэгтэй условинуудтай юм. Тэдэнэр хадаа ойрын үдэрнүүдтэ гээгдэлгээ усадхаха аргатай ба ёһотойшье байна.

Наран сэсэг хадаа үнэтэй культура гэшэ. Энээниие Крымдэ ба Молдавида һайнаар ойлгожо, наран сэсэг тариха түсэб үлүүлэн дүүргэһэн байха юм. Хэдэн гол шиидхэхы районуудта наран сэсэгэй тарилгын хүдэлмэри унжагайруулагдана. Наран сэсэг хадаа залаата культуранудтай нэгэ зэргэ таригдаха ёһотой гэжэ мэдээжэ. Тиигэбэшье энэ эгээл ойлгосотой гурим хадаа Краснодарска хизаарта хазагайруулагдаһан байна. Залаата культуранудай тарилгые дүүргээд байхада, наран сэсэгые тариха түсэбэй оройдоо хахадынь дүүргэгдэһэн байба. Энэ культурые тарилтаар гээгдэһэн ушар мүн Ставропольско хизаарай, Ростовско областиин ба Азербайджанска ССР-эй районуудта үзэгдэнэ. Хэдэн районуудта үбһэ тэжээлэй культуранудай тарилга унжагайруулагдана.

Хабарай тарилгые амжалтатайгаар дүүргэхын шиидхэхы шанартай условинуудай нэгэниинь тракторна паркын һайн хүдэлмэри болоно. Мүнөө жэлдэ полевой хүдэлмэринүүдэй эхилһэнһээ захалаад машинануудые бүтээсэтэйгээр ашаглахын түлөө, хүдэлмэриин һайн шанарые туйлахын ба горючиие арбилхын түлөө тракторнстнуудай социалистическэ мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Краснодарска хизаарта мүрысөөнэй түрүүшын дүнгүүд гаргагдаа. Советскэ МТС-эй нүхэр Погожий гэгшын бригада 15-хүсэтэй трактор бүхэнөөр 540 гектар газар хахалаа. Үндэр амжалтануудые мүн бусад МТС-үүдэй олон тракторнстнууд туйлаһан байна. Тракторна парк хадаа бүхыдөө орон соо нёдондо жэлэйхидээ орходоо мүнөө жэлдэ һайнаар ашаглагдана. Жэшээлхэдэ Крымэй МТС-үүд тогтоогдоһон эртын хахалалгын түсэбые дүүргээд, тарилгын түсэбые дүүргэхэ гэжэ байна. Тиихэ зуураа зарим нэгэн МТС-үүдтэ, жэшээлхэдэ Ростовско областиин Кугейскэ МТС-дэ хабарай тарилгын хүдэлмэринүүдэй түрүүшын үдэрнүүдтэ тракторнуудай ехэнхинь миин байгаа гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Энэ тэрэшэлэн гүйхэнөөр хахалһан ба бусад хүдөө ажахын хүдэлмэринүүдые хайнгалтагүй шанартайгаар дүүргэһэн ушарнууд тэмдэглэгдээ. Тарилгын эрхим болзорнуудые Дагестанска АССР-эй Ново-Лакска, Буйнакска ба Дербентскэ районууд хэрэглэнгүй үнгэргэжэ байна. Тэндэ тракторнуудай заһабарилга, унжагайруулагдаа, хүдэлмэришэ мал полидо гарахын түлөө саг болзортонь бэлэдхэгдээгүй байгаа. Одесскэ областиин Велико-Михайловска райондо Фрунзын нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артелиин колхозницууд 40 гектар газарые, хүсэдөөр заһагдаһан тракторнуудай ба морин сеялкэнүүдэй байбашье, гараар тариһан байна.

Эдэ бүхы фактнуудһаа агротехникын ямаршье хазагайруулгые тэсэжэ болохогүй гэһэн шиидхэбэри гаргаха хэрэгтэй.

Мүнөө оромнои хабарай полевой хүдэлмэринүүдэй шиидхэхы үедэ ороод байна. Тракторна паркые хаа-хаанагүй дүүрэн хүсөөрынь хүдэлмэрилүүлхын түлөө, бүхы зүдхэхэ хүсэнүүдые тэрэшэлэн бүтээсэтэйгээр полевой хүдэлмэринүүдтэ хэрэглэхын түлөө бүхы оролдолго анхаралаа гаргаха шухала. Колхоз бүхэн хабарай тарилгые эрхим агротехническэ болзорнуудта үнгэргэхэ уялгатай. Эртын хахалалгые саг болзортонь үнгэргэхэ ябадалда, тарилгын урда тээхи элдүүрилгые һайнаар үнгэргэхэ, тарилгын эрхим шанарые туйлаха хэрэгтэ тусхай анхарал хандуулха хэрэгтэй. Ургаса... дээшэлүүлхын түлөө тэмсэлдэ үрһэ ... рэнгые һайнаар бэлдэхэ ябадал ехэ... үүргэ дүүргэнэ. Бидэнэр хадаа поли... дай имагтал һайгаар сэбэрлэгдэһэн, ... ха шанарайгаа талаар шалгагдаһан... тариха, сортовой тарилгануудые али ... лохо үргэнөөр дэлгэрүүлхын түлөө бүх... хэмжээнүүдые абаха ёһотойбди.

Үрһэнэй участогуудта хабарай тари... гые саг болзортонь ба жэшээтэ һайн... үнгэргэхын түлөө тусхай анхарал ха... дуулагдаһан байха ёһотой. Энэ ха... мүнөө жэлдэ үндэр ургаса абахые ... гаха ба 1947 ондо валова продукци... дээшэлүүлхын түлөө бүхы шухала ус... винуудые байгуулха байна, ушар... хадаа колхозууд эрхим һайн сорто... үрһэ абаха байна.

Залаата культуранудай тарилгын т... пые шангадхахатай хамта, наран сэ... гэй ба бусад эртын тоһото культур... нуудай, мүн тэрэшэлэн олон жэл ург... ногоонуудай тарилгые шамдуулха хэ... тэй. Намар таригдаһан таряае харууһ... ха—тарилгын талмайе борнойлхо ... үһалха үтэгжүүлхэ ябадал хадаа ... рай үедэ хэгдэхэ тон шухала хүдэлм... болоно.

Шэнэ сталинска табанжэлэй түрүү... жэлдэ тарилгын хүдэлмэринүүд ... соомной нилээд эмхитэйгээр үнгэ... дэжэ байна, мүн тэдэнэй шанар нёд... жэлэйхитэй сасуулхада нилээд һай... Зорилго хадаа тарилгын хүдэлмэринүү... темпые үшөө дээшэнь үргэхэ, түрүү а... ротехникын гуримуудые сахихын т... ноһоо ажаглажа байха, социалистиче... газартаряалангай мастернуудай т... дуршалнуудые үргэнөөр дэлгэрү... ябадалда болоно.

Хабарай тарилгые жэшээтэ һайн... үнгэргэе! Үндэр ургасын бата бэхи һ... ри табия!

Манай коллективэй туйлалтанууд ба саашанхи зорилгонууд

МЯХАНАЙ КОМБИНАДАЙ ДИРЕКТОР М. САРБАЕВТАЙ ХӨӨРЭЛДӨӨН

оронoo хамгаалгын агуүехэ ...нүүдтэ манай комбинадай ...жэшээтэ hайнаар худэлмэ... түлөө Эхэ оронойнгоо ту... ...удай ба комбинадуудай зэр...hон юм. Энээнэйгээ ашаар ...инадай коллектив болбол ССР ...-һүнэй ажаүйлэдбэриин Ми... тогтоомжоор Гүрэнэй Обо...ентэдэй тугые саг үргэлжэ ...байха хүндэтэ эрхэ олоhон ...эй мяха-һүнэй ажаүйлэдбэ...нистерствын ба ВЦСПС-эй гра...гагдаа.

...комбинадай коллектив дайнай ...най темпые энхэ амгалан са...hээ хойшо улам саашадань ...жэ, үйлэдбэриин шэнэ шэ...нуудые туйлаа. Дүрбэдэхи ...табанжэлэй агуүехэ түсэбөө, ...гдажэ 1946 оной нэгэдэхи ...ба апрель hарын түсэбые ан...-ай үдэр 126,4 процент гүйсэд...ба. Мүнөө манай заводой ко...hан амжалтануудаа улам ...бэхижүүлхын түлөө Гүрэнэй ...Комитедэй тугые саг үргэл...жалэмжада абалгатай дашарам ...дахи уялгануудые абаhан

...ой жэлэй түсэбые продукци ...талаар 110 процент гүйсэд... ...болбосоруулгын түсэбые 105 ...консервэ гаргаха түсэбые 105 ...колбаса үйлэдбэрилгын түсэ ...процент гүйсэдхэхэ. Ажалай ...5 процентээр дээшэлүүлхэ ба ...продукциингаа үнэ сэнгые 10 ...хямдаруулха гэhэн уялга...ба.

...хамта, дүрбэдэхи Сталинска ...түсэбөөр хараалагдаhан ...радай ажабайдалые улам саа...жаруулха хэрэгтэ өөhэдын... ...шадалые элсүүлжэ, жэлэй ...7 миллион түхэригэй хэм...ен хэрэглэлэй эд бараа ба ...шол хэрэгсэлнүүдые үйлэд... бэрилэе гаргаха уялга абалсаба.

Мүн тэрэшэлэн комбинадайгаа худэлмэришэдэй, албахаагшадай, инженерно-техническэ худэлмэрилэгшэдэй ажабайдалые hайжаруулхын түлөө энэ жэлэй турша соо хэдэн олон барилгануудые бодхоохо байнабди. hаяын үдэрнүүдтэ больница, клуб, амаралтын гэр, пионернүүдэй лагериин, хоёр ехэ байрын гэрнүүд баригдажа эхилхэнь. Тиихэтэй хамта комбинат ба городогоо сэбэр ба оё түхэл шарайтай болгохын түлөө элдэб модо ба сэсэг таригдажа эхилээ.

Манай комбинадай коллектив энэ жэлэй турша соо гаргаха продукциингаа шанарые hайжаруулха, үнэ сэнгыень хямдаруулха бүхы арга-боломжоор хүсэд хангагданхай. Дээрэ абаhан уялгануудые бэелүүлхэ хэрэгтэ ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ ябадал тон ехэ удхашанартай байна. Хэрбээ манай заводой коллектив бүгэдээрэн ажалай бүтээсые нэгэ процентээр дээшэлүүлээд байгаа hаа жэлдээ 40 мянган түхэригэй продукцие түсэбhөө гадуур үгэжэ шадаха байна. Тиихэтэй хамта гаргаhан продукциингаа шанарые нилээд ехээр hайжаруулжа шадаад байгаа hаа, тэрээнэй үнэ сэнгые жэлдээ 541 мянган түхэригөөр хямдаруулжа шадаха байнабди. Тиин манай комбинадай коллектив ажалай бүтээсые 5 процентээр дээшэлүүлхэ, гаргаха продукциингаа шанарые нилээд hайжаруулха уялга абаhан ба тэрээнээ бодото дээрэнь бэелүүлхэнь лабтай.

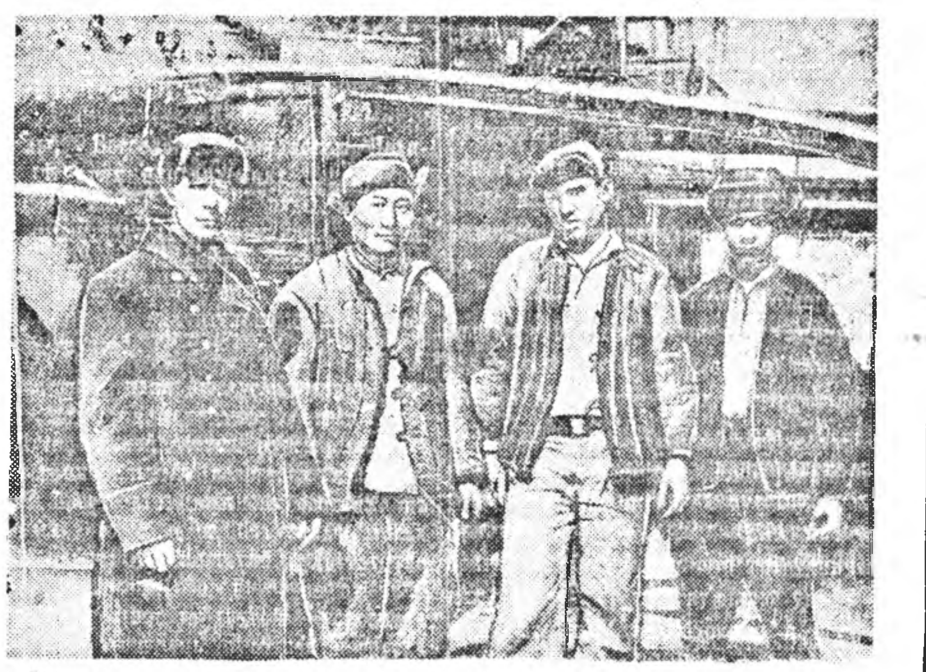
Сталинска табанжэлээр хараалагдаhан түсэбүүд соо эдеэ хоолой ажаүйлэдбэриин предприятинуудай урда тон харюусалгатай эрилтэнүүд табигдана. Манай комбинат ороной зүүн хизаарта эгээл томо комбинат байhаниинь мэдээжэ. Тиимэ тулада манай комбинадай коллективтэ өөhэдынгөө нэрэ солые суурхуулха эрилтэ табигдаад байна. Тиимэhээ мүн энэ жэлэй турша соо комбинадайгаа цехүүдые үргэдхэхэ ба гараар бүтээгдэдэг ажалые механизацилха шухалын шухала зорилготойбди. hаяын сагhаа комбинадай бүхы түхеэрэлгэнүүдтэ капитальна заhабари хэгдэжэ эхилэгдэхэ юм.

Энээнэй урда жэлнүүдтэ малнуудые алажа мяхан болгоходо ехэ гээлтэ ушаруулагдадаг байhан юм. Тиимэhээ энэ жэлдэ өөхэ болбосоруулха ябадалые тон hайнаар эмхидхэхэ ёhотойбди. Хэрбээ худэлмэришэн бүхэн үдэр бүридэ 1 — 2 грамм өөхэ үлүү суглуулжа шадаад байгаа hаа жэлэй турша соо хэдэн арбаад тонно өөхэ түсэбэй дээдэ тээ үгэжэ шадаха байнабди.

Манай коллективэй урда мяханай продукцие эрхим hайнаар болбосоруулха, гаргаhан продукци сэбэр, hайн шанартай болгохо, тэрээнээ hайжаруулха ба ассортиментые олошоруулха ёhотой байнабди. Энээнэй урда жэлнүүдтэ консервэ ба колбаса тогтоогдоhон янзаар гаргажа байгаабди. Мүнөө жэлдэ тэрээнэй ассортиментые нилээд олошоруулха болоноobди. Манай консервын ба колбасна цехүүд түрүү техникээр зэбсэглэгдэhэн ба мүн шадабаритай кадрнуудаар хангагданхай.

Үргэн хэрэглэлэй эд бараа гаргалга дээрэ манай комбинат энээнэй урда тээ тон ехээр гээгдэжэ ябаhан юм. Мүнөө энэ гээгдэлhээ гаража байнабди Манай республика дотор эмнэлгэ-аргалалгада хэрэгтэй зүйлнүүдые үйлэдбэрилдэг предприяти үгы байhаниинь мэдээжэ. Тиимэдэ 1947 он болтор эмнэлгэ-аргалалгын препарадуудые үйлэдбэрилхэ цех эмхидхэн түхеэрхэ ба тиимэ зүйлнүүдые үйлэдбэрилхэ ябадалые шудалха зорилго табина. Энэ хадаа манай республикын эмнэлгын органуудта нилээд ехэ туhаламжа үзүүлхэ байна.

Энэ хэрэгтэ манай комбинадай партийна, комсомольско ба профсоюзна организацинууд өөhэдынгөө худэлмэрие зүбөөр табин, бүхы коллективээ парти ба правительствын харюусалгата даалгабарие бэелүүлхэ хэрэгтэ элсүүлхэнь шухала байна.

Байкало-Селенгинскэ пароходствын «Стахановец» пароходой команда Майн Нэгэн ба Илалтын үдэрые эрхим бэлэгтэйгээр угтаба. Стахановецууд өөрынгөө пароходые заhабарилжа, навигацида бэлэдхэhэн байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарhаа) капитан И. Р. Федякин, лоцман Бадмацыренов, штурвальна Бурмякин ба тоhодоишо Лопткин гэгшэд. И. Красавцевай фото

...най бэлэг иимэ

...республикын газартаряа-...Министерствын дэргэдэхи ...-тракторна мастерскойн ...ришэд апрель соо эмхи-...худэлмэрилжэ майн hайн-...ые үндэр амжалтануудаар

...коллектив болбол майн нэ-...дээгээр апрель hарынгаа ...ри 125 процент дүүргэ-...а.

...хоорондын мүрысөөндэ ...цех түрүү hуури эзэлжэ, ...ойнгоо цамжуулгын улаан ...ртэбэ.

...мотор заhабарилха цехын ...ы тэрэшэлэн hайнаар ху-...лжэ, апрелиингээ даалга-...процент дүүргээд дам-...улаан туг абаха түрүү-...ндидат болобо.

МАНАЙ РЕСПУБЛИКЫН hОНИНУУД

Орденууд ба медальнууд барюулагдаба

Эсэгэ ороноо хамгаалгын агуүехэ дайнай үедэ Гүрэнэй Оборонын Комитедэй даалгабарие саг болзор соонь ба эрхим шанартайгаар дүүргэhэнэйнь түлөө, СССР-эй Верховно Советэй Президиум болбол 1945 оной сентябриин 16-ай Указаар паровозо-бүтээлгын заводой худэлмэришэдые орденууд ба медальнуудаар шагнаhан байгаа.

Энэ жэлэй апрелиин 29-эй үдэр СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй үмэнэhөө Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй түрүүлэгшын орлогшо нүхэр Михаил Иванович Чувьюров тэдэ нүхэдүүдтэ шагналыень барюулhан байна.

Ажалай Улаан Тугай орден паровозо-бүтээлгын заводой түмэршэ дархан нүхэр Иван Алексеевич Федотовто, Улаан Одоной орден паровозо-бүтээлгын заводой цехын начальник нүхэр Георгий Федорович Кортуковто ба Юстициин майор нүхэр Григорий Александрович Феклушинда, „Хүндэлэлэй тэмдэгэй“ орден паровозо-бүтээлгын заводой цехын начальнигай орлогшо нүхэр Степан Григорьевич Шаповаловта, конструктор Андриан Иванович Олзоевто, „Ажалай габьяагай түлөө“ медаль паровозо-бүтээлгын заводой слесарь нүхэр Петр Емельянович Галый гэгшэдэ барюулагдаhан байна.

Полевой стан дээрэхи улаан булан

Яруунын аймагай Ульдиргын сомоной Кировэй нэрэмжэтэ колхозой полевой стан дээрэ ехэ hайн улаан булан эмхидхэгдэhэн байна. Энэ улаан булан болбол хабарайнгаа тарилгые хаhа саг соонь эрхим шанартайгаар дүүргэгты гэhэн лозунгнууд ба плакадуудаар шэмэгдэнхэй. Тэндэнь радиоприемник тогтоогдоhон, столнууд дээрэнь шатар, ном, патефон ба газетэ табигданхай байна. Хүндэлэлэй доска дээрэнь түрүү колхозниингудай нэрэ обог толотоно.

Агитаторнууд, коммунистнууд ба комсомолецууд худэлмэриингөө hүүлээр газетэ уншалга ба hонирхолтой хөөрэлдөөнүүдые колхозниингудай дунда үнгэргэдэг байна.

Мүнөө колхозниингуудынь энэ улаан буланда дуратайгаар ошожо сүлөөтэй сагаа культурнаар үнгэргэдэг болонхой.

Комсомолецууд ба залуушууд жэшээ харуулна

Зэдын вольфрамова комбинадай залуушууд ба комсомолецууд ажалай үндэр амжалтануудаар майн hайндэрлэлгые угтаа. Апрель hарын дүнгүүдэй ёhoop тус комбинадай механическа цехын комсомольско залуушуудай бригада (бригадирынь нүхэр Суханов) комбинат соогоо түрүү hуури эзэлбэ. Энэ бригада болбол апрелиингээ программа 170 процент дүүргээ. Тэрэшэлэн автомоторно мастерскойн залуушууд муу бэшээр худэлмэрилжэ үндэр амжалтануудые туйлаhан ба на.

ИИМЭ АМЖАЛТАНУУДЫЕ ТУЙЛААБДИ

Улан-Удын Горпромсоюзай артельнууд хоорондоо социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, нилээд үндэр амжалтануудые туйлаба.

Энэ промсоюз болбол апрелиингээ түсэб 111,8 процент дүүргэхэтэйгээ хамта 1946 оной 4 hарын программа 114,6 процент дүүргэжэ шадаhан байна.

Артельнууд хоорондын мүрысөөндэ „Кооперато-комсомолец“ гэжэ артель (түрүүлэгшэнь нүхэр Баранов) hараhаа hара бүри түрүүлжэ, hайн жэшээ харуулдаг юм. hүүлэй мэдээгэй ёhoop энэ артелиинхид апрелиингээ даалгабари 126.2 процент, мүн 4 hарынгаа даалгабари 114,6 процент дүүргэбэ. Артелиин түрүү стахановка нүхэр Ламухина үдэр бүри хоёр хахад ба гурбан нормо хүртэр дүүргэжэ үндэр амжалтануудаараа суурхана. Мүн нүхэр Ламухинаhаа нэгэшье дутангүй малгай оёгшо нүхэр Санхоева худэлмэрилдэг байна.

Тэрэшэлэн „Коминтерн“ гэжэ артелиин коллектив муу бэшээ худэлмэрилжэ, үндэр амжалтануудые туйлажа мүрысөөндэ хоёр дохи hуури эзэлээ.

Эдэ артелиинхид өөрынгөө урда табигдаhан даалгабарие эрхимээр дүүргэхэhээ гадна олониитын худэлмэри hайнаар ябуулдаг, патриотическа худэлөөндэ айхабтар дэбжэлтэтэйгээр хандадаг байна.

hаяхан СССР-эй арадай ажахые hэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ гүрэнэй урьhаламжа гаргаха тухай ССР Союзай Министрнүүдэй Советэй тогтоолые радиогоор дамжуулхатайнь хамта „Кооператор-комсомолец“гэжэ артелиин патриодууд тэрэниие ехэ баяртайгаар угтаад, богонихон болзорой туршада hарынгаа салин хүлhэнэй фондын 127 процентдэ урьhаламжа захиhан байна. Тус артелиин эрхим стахановец нүхэр Покуленко шэнэ гараhан урьhаламжа hайшааха зуураа 1.600 түхэригтэ урьhаламжа захиба. Мүн нүхэр Тофт 1.200 түхэригтэ, Долговых 600 түхэригтэ урьhаламжа захибад

Гутал оёхо механизированнэ фабрика баригдахань

4-дэхи сталинска табанжэлдэ ажалшадай материальна байдалые hайжаруулха хэрэгтэ ехэхэн анхарал табигдаха байна. Тиимэ дээрэhээ үргэн хэрэгсэлэй эд бараа үйлэдбэрилэлгэ нилээд дээшэлэгдэхэ ёhотой болоно.

1946 оной эсэстэ Кяхта городто гутал оёхо механизированнэ фабрика баригдажа дүүргэгдэхэ ёhотой. Энэ фабрика болбол жэл соо 100 мянган паар эрэшүүлэй, эхэнэрнүүдэй ба үхибүүдэй гоё hайхан модельнэ гуталнуудые үйлэдбэрилхэ байна. Үдэр бүриинь бүтээсэ хадаа 220 паар тиимэ гуталнууд ба тэрэнэй тоодо 20 паар эхэнэрнүүдэй модельнэ туфлинуудые үйлэдбэрилжэ гаргалга болоно.

Гутал оёлгын бүхы процессынь машинаар бүтээгдэхэ юм. Энэ фабрикын цехүүдтэ табигдахаар 9 машина ба оёдолой автоматическа агрегат мүнөө абтаад байна. Гадна бусад түхеэрэлгэнь hаяар абтаха байна.

Энэ баригдажа байhан фабрикын хүсэ шадалыень хүсэдөөр хэрэглэхын тула өөрынгөө хэрэгые hайн мэдэхэ кадрнуудай хэрэгтэй байhаниинь тус фабрикын хүтэлбэрилэгшэд мэдэжэ мүнөө нэгэ хэды хүниие Новосибирск курсэдэ эльгээхээр бүридхэжэ байна. Тус хэрэгэй мэргэжэлдэ hуража ерээд, тэдэнэр бусад худэлмэришэдөө өөрынгөө мэргэжэлдэ hургаха гэжэ хараалагдана.

Фабрикые түүхэй эдээр хангаха базань Сухын арhа элдэлгын завод болохо байна. Мүнөө энэ арhа элдэлгын завод өөрынгөө худэлмэрие шэнэдхэн hайжаруулжа захалаа.

Мүнөө баригдажа байhан гутал оёхо механизированнэ фабрика болбол гутал үйлэдбэрилхэhээ гадна үргэн хэрэгсэлэлэй бусад эд бараае элбэгээр гаргаха юм.

Манай коллективэй хүсэлэн

Многопромсоюзай системын „Искра“ гэжэ олзобориин артелиин коллектив Илалтын hайндэрлэлгые үндэр амжалтануудаар угтаха зорилготойгоор өөhэд хоорондоо мүрысэжэ, эршэмтэйгээр худэлмэрилжэ байна.

Энэ артелиин оёдолшон нүхэр Назарова халаанайгаа даалгабари үргэлжэ 160 процент дүүргэжэ hайн жэшээ харуулна, тэрэшэлэн стахановка нүхэр Шестакова мүнлэ hайнаар худэлмэрилнэ.

Эдэ хоёр стахановецуудай hайн жэшээгээр худэлмэрилжэ, артелиинхид үндэр амжалтануудаар Илалтын үдэрые угтаха зорилготой байна.

Шэнэ цех баригдахань

Улан-Удын түмэр-замай узелай дэргэдэхи депо энэ жэлдэ котельнэ цех шэнээр бариханьь.

Энэ цехынь шэнэ техникээр зэбсэглэгдэнхэй байха юм: Гадна, паровоз угаалгаяа энээнhээ урда гараар үнгэргэдэг байhанаа мүнөө пневматическээр уhа сэсэргэжэ угааха арга боломжотой болохо юм.

МОДОНОЙ АЖАҮЙЛЭДБЭРИ ХҮГЖЭЛТЫН ШЭНЭ ШАТА ДЭЭРЭ

* *

М. САЛТЫКОВ, СССР-эй ой модоной ажаүйлэдбэриин Министр

* * *

...арадай ажахые hэргээн бод...хүгжөөхэ табанжэлэй түсэб соо ...ажаүйлэдбэри нилээд ехэхэн ...нэ. Энэ болбол гүйсэд ойлго...на, ушарань хадаа, хэрбээ мү...шухала хэрэглэгдэжэ байгаа ...бэлэдхэлэй, шэрэлгын ба болбо...дээшэлээ хада барилгын ху... программа амжалтатайгаар ...хэ болоно. Модо хадаа ганса...ала хэрэгтэй бэшэ, харин ...нүүрhэнэй шахтануудта ба ...а, мүн тэрэшэлэн арадай ...нилээд олон hалбаринуудта хэ...на.

...ин урда тээхи Россида ой ...ажаүйлэдбэри бирагүй хүгжэнги ... Тэрээнэй техникын доро ...hан ушарhаа ороной туйлай ...оной баялигай тон бага ху...гдажа байгаа. Модо урад...ын хүгжэнги бэшэ байhан ...мүрэнэй эрье шадарай ой ...хоролто гээлтэтэйгээр дууhа... ...юм. Модо урадхуулха замууд ...арани байhан ба тэрээниие ...ха тухай анхарал табигдадаг... Тэрэниие hайжаруулха хэ...3 ондо оройдоо 26 мянган ...шалhан ябадалые дурдабал ...болжо үгэнэ. Хаанта засагай ...энэ hалбаринн талаар ...хүгжэнги байhаниие юун ...бал, 1913 ондо оройдоо 60 ...кубометр модон зөөгдэhэн байха ...хадаа советскэ засагай ту...лануудта үлүү гаргагдаа hэн. ...табанжэлнүүд соо ой модо...үйлэдбэри танигдашагүйгөөр ...байна. Энэ хадаа арадай ажа... ...ба үргэнөөр механизиро...hалбари болоод, энээндэ ав...ы, паровозууд ба мотовозууд ...эрэглэгдэн ашаглагдана. Дай...ой модоной ажаүйлэдбэри бол...арадай бүхы ажахы шэнги ...ндэлгые бүтээн гаргаха hалбаринуудта нилээд ехэ hуури үстэhэн ябадалда шэлжэн ороhон байна. Хамгаалгын бэхилэлтэнүүдые бариха ба нүүлгэгдэhэн үйлэдбэриин предприятинуудые байгуулалта болон ороной зүүн районуудта шэнэ барилгануудые бариха ябадалнуудта хэдэн арбаад миллион кубометр модо хэрэглэгдэжэ байгаа hэн. Авиационно ажаүйлэдбэри, онгосо барилга, буудалын зэр зэбсэгүүдые бүтээн гаргалга ба бэшэ бусад hалбаринууд дээдэ сортын модые тон ехээр хэрэглэжэ байгаа. Тэрэ үедэ немецко-фашистска булимтарагшадай гарта байгаа Донбассай нүүрhые туйлай ехэ модон түлишэ hэлгэхэ эрхэтэй болоод байгаа hэн.

Ой модоной ажаүйлэдбэриин худэлмэрилэгшэд болбол шударгы ажалаараа бүхы бэрхэшээлнүүдые дабан гаража шадаад, өөрынгөө бүтээhэн зүйлөөр фронтын ба арадай ажахын эрилтэнүүдые хангаhан юм. Эдэнэр хадаа дайнай жэлнүүд соо 600 миллион кубометрhээ үлүү модо ороноо үгэhэн байна.

Мүнөө манай Эхэ ороной амгалан сагай хүгжэлтын үедэ ороод байхада, бидэнэрэй урда шэнэ зорилгонууд табигдаба. Табанжэлэй түсэбэй ёhoop СССР дотор 1950 ондо 280 миллион кубометр модон зөөглэхөөр уридшалан хараалагдаба. Ой модоной ажаүйлэдбэриин Министерствын предприятинуудтай талаар үргэлтэ хадаа 1940 онойхитой жэшээлхэдэ 43 процент дээшэлэн ургаха байна. Болбосоруулhан модо шэрэлгэ 90 процент хүртэр ургаха ба хюрөөдэмэл материал хадаа дайнай урда тээхи сагhаа 20 процент үлүү ехэ гаргагдаха байна.

Ой модоной ажаүйлэдбэриин табанжэлэй түсэб соо арад зоной хэрэгсэлые сэхэ хангаха, бүтээhэн эдүүдые гаргаха hалбаринуудта нилээд ехэ hуури үстэhэн байна. Гансахан Министерствын предприятинууд 1950 ондо 270 миллион түхэригэй гү, али дайнай урдахиhаа 30 процент үлүү ехэ мебель бүтээн гаргаха юм. Энэ тоо соо дүрбэн миллион стул, 800 мянга шахуу стол, 400 мянган шкаф ба буфет, 250 мянган диван, отоманканууд гэхэ мэтэнүүдэй үнэ сэн оролсоно.

Ой модоной ажаүйлэдбэриин урда табигдаад байhан ехэ ба хүшэр зорилгонуудые гүйсэдхэхын тула хамагай түрүүндэ үйлэдбэриин процессүүдые ехээр механизацилхые эрижэ байна. Энэ талаар нилээд ехэ ажал хэгдээд байна, хэлэбэл модо урадхуулга дээрэ hал гүрэхэ ябадалай 65 процентнь дайнай hүүл болтор механизацилагдаhан юм, гэбэшье бүхы hалбаринуудаар ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ ябадалые хангаха хэмжээ-ябуулгануудые саашадаа бэелүүлхэ хэрэгтэй болоно.

Мүнөө хүртэр гарай ажалай диилэнги байhан модо бэлэдхэхэ ба зөөхэ ябадал хадаа шэнэ табанжэл соо тон хүгжэнги ба механизированнэ болон үргэлжын ба мэргэжэлтэй кадрнуудтай hалбари болохо байна. Леспромхозууд болбол модо бэлэдхэхын тула ехэ олон тооной электрическэ хюрөөнүүдые, модо ойhoo гаргахын тула трелёвочно тракторнуудые абаха ба модо зөөхын тула нарин шугамта шэнэ түмэр замууд табигдаха байна. Модо бэлэдхэл ба ойhoo модо гаргалга дээрэ механизациин хэмжээ хадаа мүнөө үедэ 5 процент байгаа hаа, 1950 ондо 75 процент болохо ба модо зөөлгые механизацилха ябадал мүнөө үеын 28 процентhээ 55 процент хүртэр дээшэлүүлэгдэхэ байна. Мүнөө үедэ харгы дээрэ модо гараараа тэдэг байhаа hаа, табанжэлэй hүүлдэ 70 процентнь механизировалагдаhан байха юм. Модо урадхуулгын худэлмэринүүдэй талаар бүри ехэ хэмжээ-ябуулганууд хараалагдаба. Энээнтэй хамта үйлэдбэриин газарнуудай ударидагшадай урда ямар зорилгонууд табигданаб гэбэл—механизмуудые харууhалгые hайжаруулха, тэдэниие саг сагтань түсэблэн уридшалжа заhаха ба капитальна заhабарие хэхэ ябадалые хангаха. Ремонтно базанууд ба заводуудые үргэнөөр хүгжөөлгэ болбол эдэ зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлхэ ябадалда туhалха байна.

Манай эрдэмтэд ба конструкторнууд болбол үшөө дайнай жэлнүүд соо хүнгэлэгдэhэн электрохюрөөнүүдые, өөрөө ябадаг ба нүүдэл электростанцинуудые, тусхай трелевочно трактор ба бэшэ бэшэ механизмуудые зохёоhон байна. Электрохюрөөнүүд ба электростанцинуудые гаргалга Эхэ ороноо хамгаалгын дайнай үедэ эхилhэн ба мүнөө бүри үргэн ехээр гаргагдажа байна. Трелевочно тракторые шалгажа үзэхэлэ эгээл hайн результадуудые харуулба. Тэдэниие бүтээн гаргахые Ленинградай Кировскэ заводто даалгагдаба. Ой модоной ажаүйлэдбэриин Министерствын үйлэдбэриин газарнууд болбол түсэбэй ёhoop табанжэл соо 26 мянгаhаа үлүү электрохюрөө, 6,5 мянга гаран электростанци, 12 мянган трактор (энээнэй 7500-нь, трелевочно) абаха ёhотой. Энээнhээ гадна 2000 ашаанай крануудые, 470 паровозуудые, 1420 мотовозуудые (мүнөө үедэ оройдоо 47 мотовоз бии юм), 25 мянган нарин шугамтай түмэр харгын платформонуудые ба 7 мянган шагтагалгатай прицентэй автомобильнуудые абахаар бодомжолнобди. Ой модоной ажаүйлэдбэри болбол энээнэй урда тээ байгаагүй шэнэ янзын харгы заhаха машинанууд болохо 2500 бульдозернуудые ба 500 автогрейдернуудые абаха байна. Зүрүүлай фабрикануудта хэрэглэгдэхэ 90 автомадуудые бэлэдхэн бүтээгдэхээр хараалагдана. Баhа 8 шэнэ ба 19 hэргээн бодхоогдохо фанернэ заводуудай багажа зэмсэгүүдые бүтээхээр хараалагдаба. Шэнэ техникэ мүн ондоошье hалбаринуудта үргэнөөр хэрэглэгдэхэ байна.

Шэнэ табанжэл соо ой модоной ажаүйлэдбэриин хүсэн нилээд дээшэлхэ байна. 660 модо зөөхэ механизированнэ харгы, мүн энэ тоо соо 10 мянгаhаа үлүү километр утатай 258 нарин шугамтай түмэр харгы барихаар хараалагдана. Министерствын предприятинууд хадаа 1950 ондо гансахан эдэ харгынуудаар 45 миллион кубометр модо зөөхэ байна. Хэдэн олон тооной модохюрөөдэлгын ба фанернэ заводууд, 9 зүрүүлай фабриканууд ба 8 канифольно-экстрактова заводууд hэргээн бодхоогдохо ба шэнээр баригдаха байна. Баhа гэр бариха дүрбэн комбинадууд бии болгогдохо. Немецкэ эзэмдэлгэhээ хохидоhон районуудай хэдэн зуугаад предприятинууд hэргээн бодхоогдохо ба үргэдхэгдэхээр хараалагдаба.

Эдэ ба хэдэн бусад хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлээд байхада ажалай бүтээсэ эрид дээшэлхэ ба худэлмэришэдэй материальна ба культурна ажаhуудалай байдал hайжарха байна.

Машина ба механизмнуудые зүбөөр хэрэглэхын тула саг соонь мэргэжэлтэй худэлмэришэд ба техникүүдэй кадрнуудые бэлэдхэхэ ябадалай шухала байhаниинь мэдээжэ. Ушар иимэhээ шэнэ техникые ашаглажа шадаха саг үргэлжын кадрнуудаар манай предприятинуудые хангаха зорилго гарана. Гэбэшье табанжэлэй түрүүшын жэлнүүдтэ модо бэлэдхэл ба шэрэлгын ехэнхинь саг зуурын худэлмэришэдэй туhаламжатайгаар хэгдэхэ байhыень анхарха хэрэгтэй. Иимэ хаданъ модобэлэдхэлшэд болбол мүнөө энэ хэрэгтэ ажалшадай депутадуудай Советүүдэй элибхитэй туhаламжада найдаха эрхэтэй болоно. Энэ хэрэгтэ анхаралаа hуладхаа хада—түсэбые амжалтатай гүйсэдхэлгэдэ нэмэлтэ бэрхэшээлнүүдые тохёолдуулха ябадал болоно.

1945 онойхитой жэшээлхэдэ болбосоруулhан модо зөөлгые 1950 ондо 3,5 дахин дээшэлүүлээд байхада манай арадай ажахыда хэдэн олон миллион кубометр барилгын модо үгэхэ байна. Тээд дээрэ дурсагдаhанай ёhoop, энээнэй хэрэглэл тон ехэ байна гээшэ. Тиимэhээ модые гамнажа хэрэглэхэ ябадал болбол шухалын шухала зорилго мүн болоно гэжэ тусхай тэмдэглэхэ хэрэгтэй байна. Энээн тухай үйлэдбэриин бүхы шатануудта бэлэдхэхэhээ эхилээд анхаралаа табиха хэрэгтэй. Болбосоруулhан модые түлишэ болгон гаргашалдаг зарим модобэлэдхэгшэдэй хэрэггүй практикые орхихо хэрэгтэй. Болбосорhон модо гаргаха ябадал эрид дээшэлүүлэгдэhэн байха ёhотой. Мүнөө хүртэр нилээд олон леспромхозуудта шэлбүүhэтэ модонhoo оройдоо 40—50 процент, набшаhата модонhoo бүри бага—10—15 процент болбосорhон модон гарадаг байна. Гэхын хамта, зүбөөр ашаглаад байхада шэлбүүhэтэ модонhoo 80 процент хүртэр ба набшаhата модонhoo 60 процент хүртэр болбосорhон модон гарадаг болохо ёhотой, энээниие нилээд олон түрүү предприятинуудай дүршэл практика баталан гэршэлнэ. Энэ ёhoop хэдэн миллион кубометр болбосорhон ба барилгын модые гүрэндөө арбилжа үгэжэ болохо байна. Барилга дээрэ модые арбилха ябадал бага бэшэ удхашанартай гээшэ. Жэшээнь, модо хомортой Украинада гэрнүүдые түргэнөөр шатадаггүй нютагай материалаар баряа хада таарамжатай байна. Модые барилгада ондоо материалаар hэлгэжэ болохогүй зүйлнүүдтэ, жэшээлхэдэ, сонхо, үүдэн гэхэ мэтэнүүдтэ хэрэглэхэ ёhотой. Эдэ хэмжээ-ябуулгануудые хатуу шангаар бэелүүлээд байгаа хада мүн тон ехэ арбилалта үгэхэ байна.

Мүнөө шэнэ табанжэлэй түсэбые бэелүүлгэдэ манай ороной ороод байхада, бидэнэр болбол hара бүриингөө түсэбые дүүргэхын түлөө тэмсэхэ уялгатай байнабди. Энэ талаар болохоёо байгаа модо урадхуулгын кампани хадаа ой модоной ажаүйлэдбэриин худэлмэрилэгшэдтэ тон ехэ удхашанартай байна. Энэ болбол шэнэ табанжэлэй түрүүшын модо урадхуулгын жэл мүн ба энэ хадаа бидэнэдэ шухала шалгалта болохо байна. Модо урадхуулга хадаа оройдоо хэдэхэн hара ба модо уhанда табилга хэлэхэн хойно үргэлжэлхэ байна. Ушар иимэhээ мүнөө жэлэй модо урадхуулгын кампаниие hайнаар ба саг соонь үнгэргэжэ, шэнэ табанжэлэй түсэбөөр бидэнэрэй урда табигдаhан зорилгонуудые амжалтатай дүүргэлгэдэ эхи табиха шухала байна.

Радио яажа бии болооб?

1895 оной майн 7 ой үдэрые радиогой зохеогдон бии болоһон үдэр юм гэжэ тоолодог. Тиимэһээ майн 7 хадаа „Радиогой үдэр“ гэжэ нэрлэгдэдэг болонхой. Энэ нэгэ үдэр радиое гэнтэ һанажа бии болгон байгуулаа юм гэжэ хүн магад һанажа болохо. Энэ буруу байна. Ямаршье бии болгон байгуулха хүдэлмэриие гансахан үдэр соо хүн хэжэ шададаггүй. Тиимэһээ илангаяа радио шэнги гүн гүжэр ехэ уралан зохеохо хүдэлмэри гансахан үдэр соо хэгдэһэн байгаагүйнь элитэ.

Эндээн шэнги уралан зохеолго хадаа гансахан бии болгоошо хүнэй бэшэ, хэдэн олон эрдэмтэдэй айхабтар ехэ саг ба ажал хэрэглэхэ байна.

Эдэб гол шухала наукануудай урган дэбжэхэдэ ондоо ямар нэгэ уралан зохеолго хэгдэхэ саг ойротон ерэдэг байна. Зарим нэгэ адли уралан зохеолгые ганса бэшэ, харин хэдэн олон эрдэмтэд тус тустаа, хамааралсангүй, нэгэ доро хэжэшье байдаг байха юм. Тиимэ дээрэһээ, тиигэжэ зэргэ хэгдэһэн юумые хэниинь эхин түрүүн бии болгооб гэһэн арсаан гараха байдаг. Заримдаа энэ зэргын асуудалые шиидхэхэнь түбэгтэй болодог.

Радиое зохеон һанажа бии болгохо ябадал дээрэ мүн лэ тиимэ ушар гараба. Ородой гайхамшаг эрдэмтэ Александр Степанович Попов радиое эхин түрүүн бии болгоо гэжэ мүнөө бултанда эли болонхой. Мүн итальянец Маркони гэгшэ радиое зохеон байгуулаа юм гэһэн дэмы һанал байдаг байна.

Радиогой хэгдэхэ ябадалда туһа болоһон электричество тухай наука радиоһоо холо урданай урган дэбжэһэн байгаа. Радиотехникын үндэһэ һууриие эрдэмтэд Максвели болон Герц гэгшэд уридшалан хэлэжэ үгөө юм. Эрдэмтэ Максвели болбол хубилхагүй электрическэ тогой ябажа байһан утаһанһаа гэрэлэй тарадаг шэнги түргэнөөр долгин гаража байдаг гэжэ олобо. Энэ нээлтэнь агууехэ физик-экспериментатор Фарадей гэгшын идейһээ үндэһэлжэ тоо бодолгын нарин ухаагаар олдоһон байна. Тэрэниие бидэнэр радио долгин гэжэ нэрлэнэбди. Тиимэ долгин үнэхөөрөө байха ушартай юм гэжэ Максвели теоретическэ талаар элирхэйлэн тайлбарилжа үгөө. Максвели болбол өөрынгөө олоһон тэрэ долгиие бодото дээрэнь харуулжа шадабагүй. Харин өөрынгөө бэшэһэн ном соо тэрээн тухай хэлэбэ. Тэрэ үедэ А. С. Попов 14 наһатай ябаба.

Тэрээнэй һүүлдэ 20 жэлэй үнгэрөөд байхада Герц гэжэ ондоо эрдэмтэ Максвелиин хэлэһые хэрэг дээрэнь элирүүлээ. Тэрэнэй өөрөө бэшэ прибороор хараһан тэрэ долгиие „Герцын туяа“ гэжэ нэрлэдэг байба. Хүн тэрэ долгиной ябахые юрэ мэдэжэ шадахагүй байна. Долгиной хүнэй бэе соогуур шье гарахада тэрэниие һэжэглэхэ аргагүй байдаг. Тиимэ дээрэһээ тэрэ долгиие тогтоон абаха ондоо приборые Герц һанажа зохёогоо.

Герцын гаргажа хараһан туяае шудалха ябадалда эрдэмтэ Бранлиин бии болгоһон когерер гэжэ нэрэтэй юумэ саашадаа туһалаа. Лодж гэжэ ондоо эрдэмтэ тэрэниие тон һайн шанартай „электрическэ нюдэ“ байгуулха ябадалдаа хэрэглэбэ. Лодж гэгшын хэһэн „электрическэ нюдэн“ хадаа Бранлиин когерер, гальваническа элементнүүдтэй батарейһаа болон стрелкатай электрическэ хэмжэлгын приборнуудһаа бүридэнэ. Шанэ „электрическэ нюдэн“ холо хэдэн олон метр соо „харадаг“ болобо. Тиимэһээ Лодж энэ олоошо туяагайгаа шанарые сигнал дамжуулха хэрэгтэ хэрэглэхэ аргатай байбашье тиигэжэ шадабагүй. Хэрбээ тэрэ прибороо сигнал дамжуулха ябадалда хэрэглэбэл Лодж магад радиое эхин түрүүн байгуулагша нэрэтэй боложошье магад байгаа бээ.

Хэдэн жэлэй үнгэрһэнэй һүүлдэ Поповой туйлаһан амжалтануудай хамагта мэдэгдээд байхада „энэ хэгдэһэн системын хулэлгые урганхэн дэбжүүлхэ һэдэлгэ хэдэггүй байһан ябала ви ямар тэнэг хэрэг гээшэб“—гэжэ Лодж урмаа хухаран бэшэһэн байна.

Иимэ дээрэһээ хэдэн олон эрдэмтэд энэ хэрэг дээрэ Поповһоо урид хүдэлһэн ба өөрынгөө нээһэн амжалтануудаар Поповой радиое зохеон байгуулха ябадалда туһа хүргэһэн байна. Английскэ физик Максвели радио долгиной байха ушартайе болон тэрэнэй шанарые наукын ёһоор уридшалан тайлбарина. Немецкэ профессор Герц тэрэ долгиие бодото хэрэг гээд туршалгаар гаргаба. Французска эрдэмтэ Бранли тэрэ долгиие хөөргэн ехэжүүлхэ когерер бии болгобо. Английска физик Лодж тэрэ когерерые Герцын туяае шудалалганда хэрэглэбэ. Мүн тэрэшэлэн энэ хэрэгтэ өөһэдынгөө ажалаар туһалһан ондоошье зарим эрдэмтэд байһан байгаа. Габашье радио зохеон байгуулха ябадалда Лодж хамагһаа тон ойро ошожо шадаба.

Тэрэ болбол 1894 оной июнь соо хариин научна журналнуудай нэгэндэ хэблэгдэһэн „Герцын тайлбарилан байгуулһан ажал“ гэһэн гайхамшагта статья бэшэбэ. Тэрэ үедэ Попов болбол Петербургска университедэй физико-математическа отделениие дүүргэбэ. 35 наһатай Попов электротехникые һууритай һайнаар шудалһан байжа Кронштадтска электроминнэ һургуулида минно офицерскэ класста һургагшаар хүдэлжэ байгаа. Тэрэ үедэ һургуулиин физическэ тон һайн лабораторитой ба библиотекэтэй, хилын саана хэблэгдэдэг журналнуудые абадаг байба.

Үшөө 1888 ондо Попов Герцын туяагаар ехэхэн һонирходог болоһон байба. Тэрэнь Лоджын бэшэһэн гайхамшагта статьяһаа урда гээ байба. Тэрэнэй зүрхэ сэдьхэлые хүдэлгэһэн Лоджын статья тэрэ үедэ үшөө бэшэгдээгүй байһан байгаа. Журналай редакци тэрэ статьяда хабсаруулһан бэшэг соогоо иигэжэ бэшэбэ: „удаашьегүй бодото ажал ябуулха нэгэ хүн Герцын долгинһоо батаар баришахал“ байха. Энээниие хүнэй туһада хэрэглэхэ арга бии байха гэнэбди“ гэжэ бэшэбэ. Тиимэһээ журналай редакци алдуугүй зүбөөр уридшалан мэдэбэ. Практическа тон эрид шадабаритай ородой эрдэмтэ Александр Степанович Попов үнэхөөрөө Герцын долгинһоо „бухэ батаар баришаһан“ байба.

Герцын өөрынь хэһэн радиодолгиие һэргээн хөөрүүлэгшэ яһала найдабаритай хүдэлбэ. Тиимэһээ Попов тэрэ долгиие тогтоон абаха приемник дээрэ илангаяа ехээр хүдэлбэ. 1895 оной эхиндэ шэнээр хэгдэһэн приемник һайн хүдэлдэг байба. Попов тэрэ приемнигоороо гансахан өөрынгөө дамжуулһаа сигнал абадаг бэшэ, харин ондоо тээһээ „ондоо“, „бусадай дамжуулһые“ абадаг байба. Тэрэ абаашань хаана холуур нүерһэн залин буудал байһан байба.

Өөрынгөө зохёон бии болгоһон энэ нээлтэнүүдые олоной урда элирүүлэн харуулха саг ерээ гэжэ эрдэмтэ Попов шиидэбэ. 1895 оной майн 7 болобо. Ородой физико-химическэ обществын заседани дээрэ Петербургын эрдэмтэд сугларбад.

Дамжуулагша ба приемник хоёроо хоорондоо хэдэн арбаад метр газарта толхобо. Попов өөрынгөө нээһэн нээлтэнүүд тухайда ойлгомжотой тодоор хөөрэжэ үгэбэ. Тэрэ гансахан лэ үгөөр ойлгуулаад болибогүй, хэлэһэнээ үльгэр жэшээ дээрэ харуулба. Дамжуулха станцида Румкорфын катушкаар ток табигдаба. Дамжуулагшын металлическэ голнуудай дундуур электрическэ ошонууд яларба. Приемнигой звонок тэрэ дары шэнхинэжэ эхилбэ. Дамжуулха системээ хүдэлхыень болюулхадань приемнигой байһан станцида абяа анир гүй болоно. Удаашьегүй Петербургска университедэй аудитори соо дахяад удаан ба түргэн дохёонууд дуулдажа эхилбэ. Тэрээнһээ хойшо Александр Степанович Поповой нээһэн туйлалтанууд олоной хэрэгтэ хэрэглэгдэжэ эхилбэ.

Иигэжэ 1895 оной майн 7-до ородой эрдэмтэ Попов холоһоо дамжуулагдаһан сигналые утаһагүйгөөр абаха тухай дэлхэйн эгээл түрүүшын радиоприемнигые элитэ гаргаба. Тэрэ хадаа 80 метрһээ сигналнуудые тогтоон абаһан ба 30 километртэ болоһон аадарай залин тогтоон абажа шадаба. Тиимэһээ майн 7-ниие радиогой түрэһэн үдэр гэжэ эгээ зүбөөр тоолодог.

Өөрынгөө нээһэн энэ нээлтэнүүд тухайда Попов статья бэшэжэ „Ородой физико-химическэ обществын“ журналай 1896 оной январиин номерто тунхаглаба.

Попов болон тэрээнэй туһалагша ба хани нүхэр Петр Николаевич Рыбкин гэгшэд тэрэ туйлаһан хэрэгээ орхибогүй. Улам саашань һайжаруулан айхабтар шэнгаар хүдэлбэд. Тэдэнэр морзе азбукын аппарат байгуулба.

Мүнөө сигнал абалга тэрэ үеын хи шэнги звоногоор хэгдэдэггүй харин зурлаа болон хадхуураар саарһан дээрэ бэшэгдэжэ абтадаг болонхой. 1896 оной марта 27-до болоһон Ородой физико-химическэ обществын заседани дээрэ Попов ондоо шэнэ, улам һайжаруулагдаһан приемник харуулба. Тэрэнь 250 метр, нээ сигнал абажа шадаба. Тиимэ дээрэһээ дамжуулагша болон приемнигууд ондо ондоо гэрнүүдтэ толхогдоһон байгаа байба. Энэ заседани дээрэ түрүүшын радиограмма дамжуулагдаһан байба.

Эхин түрүүн дамжуулагдаһан энэ радиограммые тайлбарилха хүнлэтэ эрхэ Поповой наһажаал болоһон һургаша эрдэмтэ Петрушевскидэ үгтэбэ. Тэрэнь сэдьхэлээ айхабтар ехээр хүдэлэн байжа сугларагшадай урда табигдаһан хара доскэ дээрэ зурлаанууд ба хадхуурнуудые холбожо үгэ болгон бэшэбэ. Радиое эхин түрүүн бии болгоошо даруу зантай, аллар нэрын түлөө шухатархагүй байһан дээрэһээ „Александр Попов“ гэһэн хоёр үгэ дамжуулбагүй, харин „Генрих Герц“ гэжэ хоёр үгэ саанаһаа дамжуулһан байба.

„Энэ минии хэһэн приборые улам саашань һайжаруулаад байхала электрическэ тогой тон түргэн һэлгээн дээрэһээ ехэ холын газарта сигналнуудые үгэжэ болохо гэжэ би найдуулнаб“—гэжэ элидхэлээ дүүргээд байхадаа Попов тэндэ сугларагшадта хэлэбэ.

Тэрээнһээ хойшо Поповой нээһэн энэ агууехэ нээлтэ олон ниитын дунда хэрэглэгдэдэг болобо.

Поповой өөрынгөө хэһэн эхин түрүүшын радиоприемнигые олоной урда туршажа харуулһан ба тэрээгээрээ холоһоо дамжуулагдаһан сигналнуудые тогтоон абаһан тэрэ үдэр болохо 1895 оной майн 7-ой үдэрые радиогой түрэһэн үдэр гэжэ тон зүбөөр нэрлэбэ. Тэрэ үдэр тус приемник 80 метр соо сигналые тодожо абаха хүсэтэй байгаа.

1895 оной майн 7-до Поповой олоной урда харуулһан приемнигой тухайда олондо мэдэгдэһэнэй һүүлдэ хэдэн һарын үнгэрөөд байхада, итальянец Гуглиемо Маркони өөрынгөө приемнигые мүн элитэ гаргаба. „Электромагнитна долгиной хүсөөр би утаһагүйгөөр сигнал абаха арга олобоб“—гэжэ һэжэггүй һайрхуу мэдүүлгэнүүдые 22 наһатай итальянец хаа-хаанагүй тарааба. Тэрэ болбол өөрынгөө хэһэн аппарадай удха шанарыень хүндэ ойлгуулдаг, харуулдаггүй ба ямар нэгэ эди шэдиин үндэһөөр боложо байһан хэрэг тухайда хөөрэдэг байба. Тиимэ дээрэһээ эрдэмтэ Маркони гэгшын туршалгаар һонирхожо үзэһэн байна.

Тэрэ хадаа Попов шэнги даруу амгалан зантай бэшэ, өөрынгөө утаһагүй телеграф байгуулха туршалганууддаа шадабаритайгаар ба үргэн ехээр суурхуулан тунхаглаһан хүн байба. Тэрэнэй нэрэнь айхабтараар газетэнүүд болон журналнуудта бэшэгдэжэ, тэрээн тухай этигэжэ болошогүй үгэнүүд гарадаг байба.

„... Маркониин туяа электричествоһээ тон галуур шанартай байна... Господин Маркони ямаршье хаалта дабажа шадаха тусгаар тиимэ эфирын долгинуудые бии болгожо шадаха байна. Тэрэ долгинууд ямаршье хада хабсагайе нэбтэ гараха юм“ гэжэ тэрэ үедэ бэшэдэг байгаа.

Нэгэ жэл болоод байхада айхабтар шадабаритайгаар суурхуулан соносхоһоной һүүлдэ „Господин Маркони гэгшын нээлтэнүүдые хэрэглэхэ акционерна общество“ гэһэн хэдэн миллион түхэриг мүнгэтэй айхабтар ехэ баян общество тогтоогдоо. Маркониин приборнуудые зураглан бэшэһэн Прис гэгшын статья хэблэгдэбэ. Тэрэнэй бэшэһэн дээрэһээ харахада Маркониин приемнигой байгуулалтань Поповой зохёон бии болгоһон „залин тэмдэглэгшэтэй“ тон адли прибор байһан байба.

Маркони тухай бүхы Европа соо суурхал боложо, тэрэнэй хэрэгые айхабтар ехэ мүнгэ туһаламжаар хангажа байһан тэрэ үедэ ородой эрдэмтэ Александр Степанович Попов өөрыгөө нээһэн нээлтые улам саашань һайжаруулан ажаллажа байгаа. Тэрээнэй өөрынгөө ажалда хүдэлхэдэнь хэрэгтэй мүнгэ зөөриин тон бишиихан үгтэдэг дээрэһээнь хашалан ядаралнууд алхам бухэндэ үзэгдэжэ байһан байха юм.

1900 ондо далайн дээрэ эхин түрүүшын утаһагүй телеграф байгуулагдажа „генерал адмирал Апраксин“ гэһэн броненосецые эрьетэй холбон абарһан ябадалаа илалтатай дүүрэһэн дээрэһээнь Александр Степанович Поповой нэрэ ба тэрэнэй хэһэн нээлтын хэр зэргэ хэрэгтэй шухала байһаниинь Европодо ба Россида суурхан мэдэгдэбэ.

Иимэһээ Александр Степанович Попов утаһагүй телеграфые бии болгон зохёогоод дүүрээгүй, харин тэрээнээ туһата хэрэгээр бэелүүлжэ шадаба. Гансахан лэ манай Советскэ Союз соо радиогой урган дэбжэхэ ябадал айхабтар түргэнөөр ябаа. Радио хадаа арадай ажахытай холбогдон, арадые болбосоруулха хүсэн зэбсэг болгогдожо шадагдаһан байна.

И. ТОМИЛИН

Энергосбыдэй главна инженер

Немецкэ сэрэгэй гол ехэ гэмтэ ябадал хэгшэдые сүүдлэхэ Нюрнбергдэхи процесс

Майн 2-ой үдэшын заседани

НЮРНБЕРГ, майн 2. (ТАСС). Трибуналай үдэшын заседани дээрэ гэмнэлтэ болбол сүүдлүүлэгшэ Шахтһаа асуулта хэлгэдэ оробо. Асуулта эхилхэг үмэнэ Шахт болбол гэмнэлтын түлөөлэгшэд ба түрүүлэгшээр хэдэн дахин үгэеэ таһалуулжа байгаад хэлэхэдээ, тэрэ хадаа 1920 ондоо шахуу Гитлертэ, гитлеровскэ партида болон бусадта эсэргүү «тэмсээб» гэжэ баталхые оролдоно.

Сүүдлүүлэгшые асууһа эхилһэн американска гэмнэлтын түлөөлэгшэ Джексон хамагай түрүүндэ Шахтын хэһэн мэдүүлгын худал хуурмагые элирүүлбэ. Гэмнэгшэ болбол гитлеровскэ партиие дэмжэхын тула Шахт гэгшэ германска томо ажауйлэдбэриин эзэдэй зөөриие гульдхаһан илангаяа томо ажауйлэдбэриин эзэдые Берлиндэ өөрынгөө гэртэ суглуулжа 1933 оной мартда гитлеровскэ һунгуулиин кампаниие финансировалхын тула ехэ фонд байгуулхые тэндэ шиидхэбэрилһэн байна гэжэ документальна баримтануудба гэршын мэдүүлгэнүүдээр баримтална. Энэ зүблөөн дээрэ Геринг болбол ажауйлэдбэриин эзэд ба банкирнуудые бү харамнагты гэжэ уряалаад, һаеын арбаад гү, али магад зуун жэл соо Рейхстагта шэнэ һунгуули болохогүй гэжэ мэдүүлһэн байна. Тиимэ ушарһаа, Шахт болбол ажауйлэдбэриин эзэдые татажа, һаяхан засагые эзэлһэн гитлеровецүүдэй бүхэжэхэ ябадалда эдибхитэйгээр туһалһан байна гэжэ гэмнэгшэ хэлэнэ.

Гитлеровецүүдэй засагые абахын урдахана, Шахт болбол рейхсканцлерэй һандали дээрэ Гитлерые һуулгаха гэһэн галзуу эдибхи гаргаһан байна.

Шахт хадаа гансал гитлеровецүүдэй засагые гартаа абаһанай хойно гитлеровскэ толгойлогшодтой нягта харилсаатай байгаа бэшэ, 1932 оной августын 29-дэ, сүүдлүүлэгшын өөрынь Гитлертэ бэшэһэн бэшэгые гэмнэгшэ уншана, тэрээн соогоо Шахт болбол Фашистска толгойлогшодые хамагай эдибхитэйгээр дэмжэхэ ябадалаа найдуулһан ба өөрөө тэрэнэй захиргаанда орохые дурадхаһан байха юм. Тэрээнһээ гадна тэрэ хадаа засаг эзэмдэхые Гитлерые түлхиһэн байна. Гитлеровецүүдэй орониие хүтэлбэрилхэ хэрэгые өөрынгөө гарта абахадань германска ажауйлэдбэриин кругууд үгэ дуугүйгөөр ба хүсэтэйгөөр дэмжэхэ ябадалые туйлахаб гэжэ Шахт өөрынгөө талаһаа найдуулһан байна. Рейхсканцлерэй тушаалда Гитлерые табиха гэжэ эриһэн ажауйлэдбэриин эзэдэй нэрэнүүдые суглуулжа бэшэгтэе хабсаргаһан байгаа.

Шахтын өөрынь-мэдүүл... рэшэлэн Геббельсын, Берл... риканска элшэн сайд бай... муудһаа уншажа, гэмнэгшэ... бүхэндөө Германида гитлеро... байгуулха ба бүхэжүүлхэ... тын эдибхи гаргаһаниие хар...

Гэмнэгшын асуудалнуудта... хэдээ, сүүдлүүлэгшэ болбол... гитлеровскэ антиеврейскэ... үүсхэлшэнь байһанаа мэдэр... линуудай ёһоор еврейнүүд... үмсые хаһагдаһан байна.

Шахтын процесс дээрэ ... мэдүүлэнүүдһээ, Шахт ... оной июнин 30-да болоһон ... далгын ёһото шэнжые мэдэ... Герингээр, һүүлээрынь Ги... тэлбэрилүүлһэн гестапын ... террорые һайн мэдэһэн бай... нэгшэ баримтална. Шахт ... ровскэ правительствын ... литикын хүдэлжэ байгаа ... германска фашистска ... экспансиин омгорхолынь бай...

Экономикын талаар Шахт ... гэгшэд хоорондоо хамта ... һыень гэмнэгшэ тодоруулна.

Майн 3-ай үглөөнэй заседани

НЮРНБЕРГ, майн 3. (ТАСС). Мүнөөдэр Трибуналай үглөөнэй заседани дээрэ США һаа главна гэмнэгшэ Джексон гэгшэ Шахтые асууба.

Гэмнэгшын түрүүшын асуудалнууд болбол дүрбэн жэлэй түсэб тушаа түлөөлэгшын тушаалда Герингые томилһон ба тэрээнтэй дашарамдуулан Геринг ба Шахтын хоорондо гараһан хоёр ондоо һаналнуудые дайраһан байна.

Экономическэ политикын хүтэлбэриие Геринг гартаа абажа шадахагүй гэжэ тоолоһон ушарһаа тэрэниие энэ тушаалда томилхо ябадалые зүбшөөрөөгүйб гэжэ Шахт мэдүүлнэ.

Эдэ хоёр гитлеровскэ министрнүүд Геринг ба Шахт гэгшэд хоорондоо хэрэлдэдэг байгаашье һаа, тэдэнэр Германиие 3 бсэглэхэ гэһэн гансал 3 ридгые мүрдэһэн байна гэжэ гэмнэгшэ тодоруулна.

Герингын ажал-ябуулгые Шахтын шэнжэлһэндэ бусажа, гэмнэгшэ Джексон болбол сүүдлүүлэгшын бэшэгээр үгэһэн мэдүүлгые уншана. Тэрээн соонь иигэжэ хэлэгдэнэ: „Гитлер хадаа моральна дүрсэ байһан, харин Геринг болбол моральна бэшэ гэмтэй дүрсэ байһан ба тэрэ хадаа өөрынгөө эли гараһан ябадалые үшөө үргэлхэхын тула бүхы дүршэл ба аргаяа хэрэглэхые эрмэлзэдэг байгаа. Тэрэ хадаа моральна талаараа хамагай зэрэмдэг хүн байһан байна. Политическэ засагые эзэлһэн ябадал болбол тэрэнэй өөрынь баяжаха ба өөрынь тусхай эрхэ олохо зэбсэг болжо үгэһэн байна. Бусад хүнүүдэй амжалта тэрэниие галзууруулдаг байгаа. Тэрэ хадаа ямаршье хэлэ мэдэхэгүй байгаа“.

Шахт болбол Трибуналай үмэнэ эдэ мэдүүлгэнүүдээ батална.

Шахт өөрынгөө бэшэгээр үгэһэн мэдүү гэнүүдтэ Австриие эзэмдэһэн тушаа хэлэхэ зуураа Гитлер хадаа Австрида хабаатай өөрынгөө ябадалаар бодото дээрэ „хүсэеэ хэрэглэжэ энэ ороно хоолойе бажуһан байна“ гэжэ мэдэрнэ. Харин тэрэл Шахт болбол Австриин талаар хүсэ хэрэглэхэ ябадалые мүнөө „эсэргүүсэжэ“ байһан аад, гитлеровецүүдэй Австрида добтолһоной һүүлээр шууд «австрийскэ банкнууд... зөөритэйнь империдэ абаха... алгасажа гараагүй байна г... нэ тодоруулна.

Агресси бэелүүлхэ зорил... ровскэ Германиин айхабтар... гэй машина байгуулгада ... финансын талаар али болох... туһалһаниинь иитэдэ эли б... тай байна. Тэрэнэй хабаа... байгуулагдаһан Германиин... хүсэнүүд тэрээндэ „зэбүү... байгша һэн гэжэ мүнөө... этигүүлнэ.

Шахт болбол германска ... президентын тушаалһаа га... һүүлээр ехэ салин хүлэ... портфельгүй министрын ... бу тараз политическэ асуудал... мэриеэ үргэлжэлһөөр байгаа...

Үглөөнэй заседаниин эсэ... гэмнэлтын түлөөлэгшэ нүхэ... дров сүүдлүүлэгшэдэ хэдэн ... дые табиба.

Майн 3-ай үдэшын заседани

НЮРНБЕРГ, майн 3. (ТАСС). Трибуналай үдэшын заседани дээрэ советскэ гэмнэлтын түлөөлэгшэ нүхэр Александров Шахтһаа зэргэ асуулта хэхэ ябадалые дүүргэжэ, тэрэнэй һүүлдэ сүүдлүүлэгшэдэ тэрэниие үмөөрэгшэ Дикс хэдэн нэмэлтэ асуудалнуудые табина.

Шахт һахюул доро сүүдлүүлэгшэдэй һандали дээрэ ошожо һууна. Гэршэнэрэй үгэ хэлэдэг газарые имперскэ банкын директорадай член байһан Вильгельм Фокке эзэлнэ. Фокке хадаа өөрынгөө мэдүүлгэнүүдээр Шахтые аршалха, тэрэниие сагааруулхые оролдоно. Гэршэһээ зэргэ асуулта хэгдэжэ дүүр... адвокат Дикс болбол өөрынь... дэгшэ тушаа хэрэгүүдые үзү...

Үдэшын заседаниин дүүрэ... на Трибунал халаа сүүдлүү... тер Функын хэрэгые шагаа...

Майн 4-эй үглөөнэй заседани

НЮРНБЕРГ, майн 4. (ТАСС). Трибуналай майн 4-эй үглөөнэй заседани дээрэ сүүдлүүлэгшэ Функһаа тэрэниие үмөөрэгшэ Заутер гэгшэ асуулта хэжэ үргэлжэлбэ.

Эхиндээ Функ болбол гитлеровецүүд Германиин «хүндэ байдалһаан» гаргаһэн гэжэ баримталхаар дэмы оролдоно. Саашанхи мэдүүлгэнүүдтээ Функ хадаа гитлеровскэ партида хүтэлбэрилхы үүргэтэй байһанаа болон СС ба СА гэжэ организацинуудта хабаатай арсахаар оролдоно.

Функһаа саашанхи асуулта үглөөнэй заседани болтор... лагдана.

Японско сэрэгэй гол ехэ гэмтэ ябадал хэгшэдые сүүдлэхэ сүүд эхилбэ

ТОКИО, майн 3. (ТАСС). Пирл-Харборто добтолхо үедэ Японии премьер-министрын тушаалда байһан генерал Хидеки Тодзио ба бусад 27 дээдэ тушаалта японско политическэ ба сэрэгэй лидернүүд «агрессивнэ дайн хэһэн ба хүнүүдые олоорынь алаһанайгаа» түлөө гэмнэгдэжэ, мүнөөдэр уласхоорондын трибуналай үмэнэ зогсобо.

ТОКИО, майн 1. (ТАСС). Апрелиин 29-дэ Японии премьер-министр байһан Тодзио ба бусад 27 японско политическэ ба сэрэгэй лидернүүдтэ гэмнэлтын заключени үзүүлэгдэбэ. «Старс энд Страйпс» гэжэ газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, японско сэрэгэй гэмтэ ябадал хэгшэд хадаа «амгалан байдалда эсэргүү гэмтэ ябадалнууд, сэрэгэй гэмтэ ябадалнууд ба хүн түрэлтэндэ эсэргүү гэмтэ ябадалнуудые хэһэнэй түлөө» гэмнэгдэнэ. Гэмнэлтын заключени хадаа апрелиин 29 эй үглөөнэй 11 часта болоһон Трибуналай хаамал заседани дээрэ главна американска гэмнэгшэ Киннен гэгшээр уласхоорондын Трибуналда дамжуулагдаһан байна.

28 гэмтэ ябадал хэгшэд хадаа «агрессивнэ дайе түсэблэхэ, бэлэдхэхэ, эхилхэ ба тэрэниие ябуулһандаа, уласхоорондын хуулинууд ба договорнуудые эбдэһэнтээ, мүн тэрэшэлэн хүнүүдые алаха ба бүхы дэлхэй дээрэ сэрэгэй, далайн, политическэ болон экономическа эзэрхэлгые байгуулхын тула Германи ба Италитай нюуса барисаае түсэблэхэ ба бэелүүлхэдэ хүтэлбэрилэгшэд, эмхидхэгшэд, тухиргагшад ба гүйсэтхэгшэдэй тушаалтайгаар хабаадаһандаа» гэмнэгдэнэ. 1941 оной декабрьта японецүүдэй Пирл-Харбор, Гонконг, Шанхай ба Филиппинүүдтэ гэб гэнтээр добтолһонһоонь боложо хүнүүдэй үхэһэндэ харюусалгатай зарим нэгэн хүнүүдтэ хүнүүдые алаһан тухай тусхай гэмнэлтэ үзүүлэгдэнэ. Гэмнэлтын заключени соонь хитад хоро хэрэглэһэн ба хитад арадай дура зоригые һуларуулхын тула хара тамхи хэрэглэхэ ябадалые хүхеэгээ гэһэн гэмнэлтэ бии юм. Гэмтэ ябадал хэгшэд хадаа японско арадай ухаание баларуулжа, Японии гадаадын ба дотоодын политикада гол үүргэтэй, агрессивнэ дайе үүсхэхэ зорилготой милитаристска бүлэгые байгуулһандаа гэмнэгдэнэ. «Японско арад хадаа расова талаараа Азиин арадуудһаа, мүн тэрэшэлэн бүхы дэлхэйн арадуудһаа дээрэ гэһэн хорото идеe» японско арадай ухаанда нэбтэрүүлээ гэһэн гэмнэлтэ сүүдлүүлэгшэдтэ мүн лэ үзүүлэгдэнэ.

12 гэмтэ ябадал хэгшэд болбол элитэ «Нанкиндахи инцидент» гэгшэдэ хабаадалсаһандаа гэмнэгдэнэ. Энэ инцидентын үедэ хэдэн мянган хитадай гражданинууд ба буу зэбсэгээ хураалгашаһан солдатууд алагдаһан байна. 7 гэмтэ ябадал хэгшэд халаа Чанша, Хэнян, Гуйлин ба Лючжоу гэжэ газарнуудта болоһон иимэнүүд «инцидентнүүдтэ», 14 гэмтэ ябадал хэгшэд—1939 ондо Улаан Арми ба МНР-гэй сэрэгүүдтэ эсэргүүгээр хэһэн атаканууттай дашарамдуулан болоһон алалганууттa, 12 гэмтэ ябадал хэгшэд—1938 ондо советскэ зэбсэгтэ хүсэнүүдтэ добтолхо үедэ болоһон алалганууттa хабаадаһандаа гэмнэгдэнэ. Дайн сэрэг ябуулха хуулиие ба плендэ абтаһан сэрэгэйхид ба баригдаһан гражданска нюурнуудтай харилаха гуримые эбдэхэ ябадалые зүбшөөрөө гэһэн гэмнэлтэ гэмтэ ябадал хэгшэдтэ үзүүлэгдэбэ.

Румынска сэрэгэй ... гэмтэ ябадал хэгш... сүүдлэхэ сүүд м... зургаанда эхил...

БУХАРЕСТ, майн 2. (ТА...) ...нида Либера“ газетын ... ёһоор, румынска сэрэгэй г... ябадал хэгшэдые сүүд... майн зургаанда эхилхэнь ... б налай үмэнэ Пон Анто... Антонеску, Хория Сима, ... Пантази гэгшэд ба бусад ...

Гэмнэлтын акт хадаа 2... болохо ба «Пон Антонеску ... политикые дэмжэгшэд бо... хүмэрэн унаха ябадалда ... ба сэрэгэй гэмтэ ябадал... түлөө гэмтэй байна“ гэһэн... эхилнэ. Тэдэнэр хадаа рум... арбан бууруу хаража, орж... нүүдэй ашаг туһада з рю... Румынска нациие түү... судьянар хадаа эдэнэрэй ... ые хаража үзөөд хэһээ ... жэгээр хэһээхэ ёһотой.

США-да түмэр х... харилсаае хэ...

НЬЮ-ЙОРК, майн 4. (Т...) ...Йоркын радиогой мэдээс... США-гай гүрэнэй секрет... дүүргэгшэ Ачесон хадаа ... забастовко хэһэнһээ болож... һэнэй талаар тон хүнэ б... байна гэжэ үсэглэлдэр мэ...

Правительствын түлөө... товкые болюулха гэһэн ор... та туйлабагүй. Энээнтэй ... майн 15-һаа эхилжэ түүэ... рилсаан хахадаараа хаһаг...

Харюусалгата редактор Ц. Д. ДАМ...

АДРЕС: г. Улан-Удэ, ул. Ленина 35. (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС: Улан-Удэ Унэн) ТЕЛЕФОНУУД: ответ. редактора—23 АТС—1-80; зам. редактора—7-89; ответ секретаря—3-23; отделов: партийной жизни и промышленности —7-89. сельского хозяйства—6-03; писем и переводов—6.03 (2 зв.). об'явлений 2-64 (2 зв.).

Н—00604. Типография Государственного газетного издательства при Совете Министров БМАССР.